

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิจัยเรื่อง “การเสนอรูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมรายละเอียดและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องต่างๆ นำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. สวนสาธารณะ
2. นันทนาการ
3. เทคนิคเคลฟาย
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สวนสาธารณะ

ในปัจจุบันสวนสาธารณะจะหมายถึงบริเวณเปิดโล่งจัดเพื่อกิจกรรมทางนันทนาการ โดยส่วนใหญ่รัฐจะเป็นเจ้าของและดำเนินการดูแลสวนสาธารณะ กิจกรรมในสวนสาธารณะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมนันทนาการแบบ active คือ กิจกรรมที่มีการออกแรง ต้องการเน้นพัฒนาและมักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่ม เช่น กิจกรรมในสนามเด็กเล่น การเล่นเกมต่างๆ ส่วนกิจกรรมนันทนาการแบบ passive คือ กิจกรรมที่เน้นไปในที่สวนเปิดโล่งและไม่เน้นการออกแรง เช่น การปิกนิก การเดินป่า สวนสาธารณะละแวกบ้านขนาดเล็กได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น และเป็นที่ต้องการของชุมชนโดยเฉพาะแหล่งที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น สวนสาธารณะบางที่จะถูกเรียกว่าสวนสาธารณะแบบเส้นตรงอันเนื่องมาจากรูปร่างของสวนนั้นจะมีความยาวที่มากกว่าความกว้าง โดยส่วนใหญ่สวนสาธารณะประเภทนี้แต่เดิมจะเป็นทางรถไฟมาก่อน บางครั้งรูปร่างพื้นที่สวนสาธารณะจะมีรูปร่างแปลกๆ เนื่องจากก่อนหน้าที่จะเป็นสวนสาธารณะ พื้นดินนั้นเป็นพื้นที่ว่างเปล่าที่ไม่ทำประโยชน์อันใด

การศึกษาในส่วนประวัติความเป็นมาของสวนสาธารณะ จะขอย้อนไปถึงพื้นที่สีเขียวซึ่งสวนสาธารณะก็เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่สีเขียว โดยจะสะท้อนถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่สีเขียวและที่โล่งว่างที่มีความสัมพันธ์กับเมืองยุคต่างๆทั่วไปในโลกตะวันตก โลกตะวันออก ตั้งแต่สมัยยุคโบราณ ยุคกลาง และยุคปัจจุบัน เริ่มต้นจากในยุคโบราณในช่วงอารยธรรมเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ฐานการผลิตมาจากการเกษตร มีการจัดระเบียบทางสังคมแบบแรกคือนครรัฐ แต่ละรัฐมีเมืองหลวงซึ่งแวดล้อมด้วยพื้นที่เกษตรเป็นขอบเขตธรรมชาติมาในบริเวณไม่กว้างมากนัก ซึ่งในยุค Literate Culture มีการสร้าง Ziggurat ที่เป็นหอสูงลดหลั่นเป็นชั้นๆ

ที่ประกอบด้วยลานกว้าง (Wide Terraces) โดยรอบๆมีต้นไม้หนาแน่น นอกจากนั้น ในยุคนี้ยังมีการสร้างสวนลอยที่มีชื่อเสียง ได้แก่สวนลอยที่เมืองบาบิโลน

ต่อมาในช่วงอารยธรรมของกรีก มีการพื้นที่โล่งประเภทสนามหญ้า ใช้เป็นที่พบปะสังสรรค์ระหว่างปราชญ์กับศิษย์ หลังจากนั้นเป็นอารยธรรมโรมัน องค์ประกอบของเมืองยุคนี้ประกอบด้วยกำแพงเมือง(Wall) ประตู(Gate) ท่อน้ำประปา(Aqueduct) The Forum ที่พักอาศัย และ บริเวณที่ทำเกษตรกรรม จากความเชื่อของโรมันที่ว่าเมืองเป็นเครื่องจักรวรรดิ โรมันจึงมีองค์ประกอบของเมืองที่สำคัญที่สะท้อนถึงความเชื่อดังกล่าว โดย The Forum เปรียบเสมือน Government Center ที่ได้รับการออกแบบอย่างสง่างามด้วยอาคารขนาดใหญ่ ล้อมรอบด้วยที่โล่งกว้างที่ประกอบด้วย Street Furniture เช่น น้ำพุ รูปปั้น Forum นี้จะปรากฏในเมืองทั่วไป เมื่อจักรวรรดิโรมันเสื่อมสลายเข้าสู่เมืองยุคกลางที่มีการเติบโตแบบ Concentric Growth มี 2 ศูนย์กลางชุมชนคือ ปราสาทและวัด ตลาดสดของท้องถิ่นเป็นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันทางสังคม แต่เนื่องจากเมืองในยุคนี้มีการแย่งชิงอำนาจและเกิดสงครามการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจกันมากไม่ได้อยู่ในความสงบ เมืองยุคนี้จึงมีความเป็นอยู่อย่างเร้นแค้นแออัด รวมทั้งขาดพื้นที่ว่างในเมืองและสวนสาธารณะ ลานสำหรับพักผ่อนมีแต่อาคารที่สร้างใกล้ชิดกันไม่มีแสงแดด ต้นไม้ ธรรมชาติที่เจริญตาเจริญใจ บรรยากาศทั่วไปอับเฉา จนเรียกว่าเมืองในยุคมืด (อัน นิมมานเหมินทร์, 2515)

ในยุคเรเนสซองเป็นยุคทองของศิลปวิทยาการ ประชาชนชาวยุโรปเบื่อหน่ายต่อสภาพที่เร้นแค้นของเมืองจากยุคกลาง ก่อให้เกิดความนิยมตามธรรมชาติ เมืองต่างๆจัดให้มีนโยบายส่งเสริมธรรมชาติต่างๆของเมือง สวนไม้ดอก สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ ขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำลำคลองกลายเป็นที่พักผ่อนของคนเมือง ภูมิสถาปัตยกรรมหรือศิลปะการจัดพื้นที่ปรากฏทั่วไปในยุโรป ทั้งในชาติ คฤหาสน์ พระราชวัง โดยเฉพาะในราชวงศ์แวร์ซาย ถือเป็นพระราชวังที่มีการจัดออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมที่งดงาม บริเวณที่เป็นพื้นที่ว่างในประเทศอิตาลี อังกฤษ ฝรั่งเศสและเยอรมันมีการจัดตกแต่งสวนด้วยดอกไม้ สนามหญ้า สระน้ำ เพื่อช่วยลดความแออัดของเมือง อิทธิพลความนิยมธรรมชาติขยายไปถึงสหรัฐอเมริกา และเกิดวิชาชีพภูมิสถาปัตยกรรมรวมถึงภูมิสถาปนิกที่สำคัญคือ ออล์มสเตด (Olmstead) ซึ่งถือว่าเป็นบิดาแห่งภูมิสถาปัตยกรรมจากการชนะการประกวดออกแบบ Central Park ในนครนิวยอร์ก และนอกจากนั้น ออล์มสเตดยังได้เสนอให้มีการจัดสร้างสวนสาธารณะแห่งชาติ (National Park) ตามทำเลที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ เช่นที่ Grand Canyon, Bryce Canyon, Yellow Stone National Park, Yosemite National Park เป็นต้น และผู้ร่วมงานของเขาเป็นผู้วางระบบพื้นที่ว่าง (Open Space System) ของนครบอสตัน และเมืองอื่นๆอีกหลายแห่งนอกจากนั้น Olmstead ได้ขยายขอบข่ายความคิดเห็นการเชื่อมเมืองด้วยระบบสวนสาธารณะเข้าไปไว้ในโครงการของเมือง รวมถึงแนวความคิดการทำถนนที่มีวิวทัศนียภาพ (Park Way)

ประมาณศตวรรษที่ 18 เป็นยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรม วิถีชีวิตของคนในแถบยุโรปได้เปลี่ยนจากสังคมเกษตรไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม ประชาชนมุ่งหน้าเดินทางเข้าสู่เมืองใหญ่ๆทั่วยุโรป เช่นกรุงลอนดอน ปารีส ทำให้เมืองเกิดความแออัด วิถีชีวิตของคนเต็มไปด้วยความรีบเร่ง ทำให้ชาวเมืองเกิดความเครียด ซึ่งขณะนั้นประชาชนมีความต้องการพื้นที่พักผ่อนส่วนกลางในเมืองมาก ได้เรียกร้องให้เปิดสวนของพระราชวังบางส่วนให้สาธารณชนเข้าไปใช้เป็นที่พักผ่อน ซึ่งพระราชวังอังกฤษได้ยินยอมตามความเรียกร้อง และภายหลังได้มีการจัดหาที่ดินสำหรับพัฒนาขึ้นเป็นสวนสาธารณะ ดังนั้นสวนสาธารณะในความหมายปัจจุบันเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกของโลกในประเทศอังกฤษในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมระหว่างกลางสมัยกรุงธนบุรีถึงต้นสมัยรัตนโกสินทร์ การพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้แรงงานมากมายจากชนบทอพยพมาทำงานและอยู่ในเมืองกันอย่างแออัดในบริเวณ “สลัม” ที่ขาดสุขลักษณะ กรรมกรเหล่านี้จึงบุกเบิกไปใช้ที่ว่างเปล่าเพื่อพักผ่อนและเล่นกีฬาและบางครั้งลูก้าเข้าไปใช้อุทยานส่วนตัวของขุนนางและกษัตริย์จนถูกลงโทษอยู่เนืองๆ จนลูกหลานเป็นจลาจลรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และเกิดการเรียกร้องที่กลายเป็น “ขบวนการอุทยานเพื่อประชาชน” (People’s Parks Movement) ที่เริ่มจากการขอให้ประชาชนเข้าไปใช้อุทยานอย่างมีเงื่อนไข ไปจนถึงช่วงที่มีการบุกพังรั้วเข้าไปใช้อุทยานไฮด์หรือไฮด์ปาร์ก (Hyde Park) เพื่อทำกิจกรรมการพักผ่อนตามความพอใจ ตั้งแต่นั้นมา อุทยานต่างๆ ที่ยอมเปิดให้ประชาชนเข้าไปใช้จะถูกเรียกว่า “อุทยานประชาชน” (People’s parks) เพื่อให้แตกต่างจากอุทยานของขุนนางและกษัตริย์ และได้กลายเป็น อุทยานหรือสวนสาธารณะ (public parks) ในปัจจุบัน

ไฮด์ปาร์ก เป็นหนึ่งในสวนสาธารณะที่ใหญ่ที่สุดในลอนดอน และเป็นหนึ่งในสวนสาธารณะของราชวงศ์ และยังเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในนิทรรศการที่ยิ่งใหญ่ในปีค.ศ. 1851 สวนนี้ยังเป็นสวนที่ใช้เป็นการชุมนุมการเดินประท้วงทางการเมืองที่สำคัญๆ และการแสดงคอนเสิร์ตของวงดนตรีที่โด่งดังทั้งหลายอีกหลากหลายครั้ง และยังคงปรากฏอยู่ในบทกวีและนวนิยายที่เป็นที่รู้จักกันของประเทศอังกฤษต่างๆ

ไฮด์ปาร์กอีกที่หนึ่งจะพบได้ที่ซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย โดยสวนนี้จำลองมาจากไฮด์ปาร์กที่ประเทศอังกฤษ ได้ใช้เป็นที่ทำกิจกรรมทางนันทนาการตั้งแต่ปีค.ศ. 1792 เป็นต้นมา โดยใช้เป็นสถานที่แข่งม้าและสนามกรีกเกิดในครั้งแรก จุดเด่นของสวนสาธารณะแห่งนี้คือน้ำพุทรงกลม และยังมีพื้นที่กิจกรรมทางนันทนาการอื่นๆที่น่าสนใจ เช่น พื้นที่เล่นหมากรุกยักษ์ พิพิธภัณ์ระลึกวันทหารผ่านศึก (ANZAC) เสาอนุสาวรีย์สูง 125 ฟุต และอนุสาวรีย์อื่นๆรอบๆสวนเพื่อระลึกถึงสงครามโลก

สวนสาธารณะเบอร์เกินเฮด (Birkenhead Park) ใกล้เมืองลิเวอร์พูลในประเทศอังกฤษถือเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของโลกที่สร้างด้วยเงินภาษีของประชาชน เปิดใช้เมื่อปี พ.ศ. 2390 จากนั้นมา แนวคิดการจัดทำสวนสาธารณะได้แพร่หลายไปตามเมืองใหญ่ๆ ทั่วโลก รวมทั้ง

“เซ็นทรัลปาร์ก” ในนครนิวยอร์ก (ออกแบบโดยเฟรเดริก ลอว์ ออล์มสเต็ด พ.ศ. 2401 ใช้เวลาสร้างมากกว่า 10 ปี) ปัจจุบัน สวนสาธารณะได้กลายเป็นมาตรฐานในการวางแผนและพัฒนาเมือง

ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการกันพื้นที่ว่างเปล่าเพื่อให้คนทุกชนชาติมาพักผ่อนนั้นเริ่มในวันที่ 30 มิถุนายน ปีพ.ศ. 2407 เมื่อประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์นลงนามพระราชบัญญัติจัดตั้งกองทุนโยซิมิตี (Yosemite) เพื่อที่นำมาจัดอุทยานสงวนพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช แทนที่จะเป็นการจัดอุทยานแห่งชาติทั่วไปที่จะให้มีการอนุญาตให้มีการปลูกหญ้า ทำไร่สวน และตัดไม้ ซึ่งใช้เวลาทั้งสิ้นกว่า 4 ทศวรรษจึงมีการสนับสนุนนโยบายนี้ในสมัยของประธานาธิบดีริชชี โอดอร์ รูสเวล และได้ตั้งอุทยานแห่งชาติโยซิมิตี (Yosemite National Park) ที่มีการสนับสนุนในการท่องเที่ยวและนันทนาการ หลังจากนั้นรัฐบาลสหรัฐอเมริกายังได้มีการจัดอุทยานสวนสาธารณะขนาดต่างๆขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้รับความเพลิดเพลิน ซึ่งสวนขนาดต่างๆเหล่านี้ก็พบได้ในประเทศอื่นๆอีกมากมาย โดยมีการจัดการบริหารที่แตกต่างกันตามแบบที่แต่ละประเทศพึงพอใจและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละที่

เซ็นทรัลปาร์ก ตั้งอยู่ที่เมืองนิวยอร์ก นับได้ว่าเป็นสวนที่มีคนเข้าเยี่ยมชมใช้บริการมากที่สุดในประเทศอเมริกา เป็นจำนวนถึงประมาณ 25 ล้านคนต่อปี และเป็นสวนที่โด่งดังที่สุดในโลกเนื่องจากปรากฏอยู่ในภาพยนตร์และละครต่างๆ การบริหารงานของสวนนี้ไม่ได้บริหารโดยรัฐ แต่เป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรที่สำคัญผูกพันกับทางหน่วยงานสวนสาธารณะและนันทนาการของเมืองนิวยอร์ก สวนนี้ออกแบบโดยเฟรเดริก ลอว์ ออล์มสเต็ด (Frederick Law Olmsted) สวนนี้เป็นสวนสาธารณะที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเลียนแบบธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทะเลสาบโดยรอบ ทางเดิน-วิ่งภายในสวน ลานสเก็ตน้ำแข็ง ที่พักผ่อนดูป่า และบริเวณสนามหญ้าเพื่อกิจกรรมทางกีฬาต่างๆ รวมถึงสนามเด็กเล่น สวนนี้ยังเป็นแหล่งที่พักของนกบินอพยพและเป็นถิ่นนิยมของนักดูนกด้วย ถนนภายในสวนยังอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวจ็อกกิ้ง ขี่จักรยาน และเล่นสเก็ต

ความเป็นมาของเซ็นทรัลปาร์กเกิดขึ้นระหว่างปีค.ศ.1820-1850 จากการที่จำนวนประชากรในเมืองนิวยอร์กได้เพิ่มกว่า 4 เท่า ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองไม่มีพื้นที่ให้ผ่อนคลายหนีห่างจากเสียงรบกวนและชีวิตที่วุ่นวายในเมือง จึงได้มีกลุ่มคนออกมาเรียกร้องให้สร้างสวนสาธารณะขึ้น โดยแกนนำนั้นเกิดขึ้นโดยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์นิวยอร์ก ไทมส์ในขณะนั้น คือนายวิลเลียมส์ (William Cullen Bryan) โดยนำเสนอความต้องการของประชาชนต่อสวนสาธารณะที่เขียนขึ้นร่วมกับนายแอนดรู (Andrew Jackson Downing) ผู้เป็นนักสถาปนิกวางผังเมืองชาวอเมริกันคนแรกในปีค.ศ.1844 โดยได้รับอิทธิพลความต้องการสถานที่สาธารณะดังเช่นไฮด์ปาร์กในประเทศอังกฤษ ในปีค.ศ.1853

การริเริ่มก่อสร้างเกิดขึ้นในปีค.ศ. 1857 โดยที่ทางรัฐประกาศให้มีการแข่งขันออกแบบสวน โดยผู้ชนะในการแข่งขันนี้คือเฟรเดริก ลอว์ ออล์มสเต็ด (Frederick Law Olmsted) โดยมีอิทธิพลจากการที่เขาได้ไปเยือนยุโรปช่วงปีค.ศ. 1847 และได้เยี่ยมชมสวนหลายๆสวนโดยเฉพาะ

อย่างย้งสวนสาธารณะเบอร์เก็นเฮด (Birkenhead Park) ใกล้เมืองลิเวอร์พูลในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของโลกที่สร้างด้วยเงินภาษีของประชาชน การสร้างดำเนินมาจนถึงปี ค.ศ. 1873 จึงได้เปิดสวนอย่างเป็นทางการ ซึ่งในปีคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีการเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้คนต่อสวนสาธารณะ เนื่องมาจากอิทธิพลของการผลิตรถยนต์และมลพิษที่มันก่อขึ้นมา โดยผู้คนคิดว่าสวนสาธารณะไม่เพียงแต่เป็นที่ผ่อนคลายจิตใจ และใกล้ชีวิตธรรมชาติ แต่สวนสาธารณะนั้นยังเป็นที่เล่นกีฬาและประกอบกิจกรรมอื่นๆอีกด้วย จนในปีค.ศ. 1934 ที่สวนนี้ขาดการดูแลรักษาที่ดี นายกเทศมนตรีของนิวยอร์กได้แต่งตั้งให้นายโรเบิร์ต โมเซส(Robert Moses)เข้ามาเป็นกรรมการสวนสาธารณะเพื่อทำการดูแลสวนนี้ จนกระทั่งสวนนี้ได้รับการรักษาอย่างดีอีกทั้งสวนอื่นๆในเมืองนิวยอร์กได้รับการดูแลอย่างดีอีกด้วย โดยความคิดของนายโรเบิร์ตต่อสวนสาธารณะนั้นคือเป็นที่ใช้ในกิจกรรมทางนันทนาการ จนถึงปีค.ศ. 1960 ที่นายโรเบิร์ตสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งและสวนที่เคยได้รับการดูแลรักษาที่ดีก็กลับสภาพแย่ดังเคยจากการที่กิจกรรมทั้งหลายได้จัดขึ้นภายในสวน เช่น การเฉลิมฉลองวันสำคัญต่างๆ การเดินประท้วง การชุมนุมต่างๆ คอนเสิร์ต และอีกกิจกรรมหลายๆอย่าง โดยที่ไม่มีการรักษาดูแลสวนภายหลังจากประกอบกิจกรรม จนในปีค.ศ. 1980 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิทักษ์สวนสาธารณะเช่นทรลปาร์คขึ้นและใช้การณรงค์ให้ประชาชนหันมาเอาใจใส่ดูแลสวนแห่งนี้มากขึ้น โดยให้เห็นว่าสวนแห่งนี้เป็นสัญลักษณ์ของเมืองนิวยอร์ก และรับสมัครอาสาสมัครต่างๆเข้ามาช่วยดูแลสวน และยังออกบทความช่วยรักษาสวนแห่งนี้ โดยมีใจความสำคัญที่ว่ากฎเกณฑ์สำคัญ 3 ข้อในการดูแลสวนแห่งนี้คือ 1.การอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม ที่รวมถึงสะพาน อาคาร และสิ่งก่อสร้างอื่นๆภายในสวนที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่มาโดยตลอด 20 ปี 2.การดูแลรักษาหญ้าและต้นไม้อื่นๆทุกๆพื้นที่ภายในสวน และ 3.การเพิ่มรักษาความปลอดภัยในและรอบๆสวน โดยเฉพาะในเวลาากลางคืน

ในปัจจุบันสิ่งที่พบภายในสวนสาธารณะไม่เพียงแต่จะพบอาคารต่างๆ แต่ยังพบรูปปั้นต่างๆเป็นจำนวนทั้งสิ้นกว่า 29 รูปปั้นที่บริจาคโดยบุคคลหรือองค์กรเอกชนต่างๆ โดยรูปปั้นเหล่านี้ยังได้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสวนด้วย โดยรูปปั้นที่เป็นที่โด่งดังท่ามกลางนักท่องเที่ยวนั้นคือรูปปั้นสุนัขที่ชื่อบัลโต (balto) นอกจากนี้ยังพบกิจกรรมอื่นๆอีกเช่น การแสดงละครเวทีกลางแจ้งของโรงละครและนักแสดงที่มีชื่อเสียง และคอนเสิร์ต โอเปร่าทุกๆหน้าร้อน โดยกิจกรรมทั้งสองนี้ไม่เสียค่าเข้าชม กิจกรรมอื่นๆที่พบโดยรอบสวนนั้นยังมีบริการขี่รถม้าชมสวนและการวาดภาพเหมือนของศิลปินข้างถนน มีการอนุญาตให้มีจัดการเดินการกุศลของหน่วยงานต่างๆโดยที่งานนั้นๆจะต้องไม่ทำความเสียหายให้แก่หญ้า อีกทั้งยังเป็นแหล่งดูนกของเหล่านักดูนกอีกด้วย นกอีกกว่า 1 ใน 4 ของสายพันธุ์นกที่พบในอเมริกายังถูกพบได้ที่สวนนี้อีกด้วย

ริเวอร์ไซด์ปาร์ค (Riverside Park) เป็นสวนสาธารณะอีกแห่งหนึ่งในเมืองนิวยอร์กฝั่งแมนฮัตตัน(Manhattan) ที่ออกแบบโดยเฟรเดริก ลอว์ ออล์มสเตด (Frederick Law Olmsted) และเคยอยู่ในความดูแลของโรเบิร์ต โมเซส(Robert Moses)

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาพื้นที่สีเขียวในโลกตะวันตกมีมานานนับจากอดีตกาล โดยระยะแรกที่ยังเป็นสังคมเกษตรกรรมนั้น พื้นที่สีเขียวได้ถูกใช้ในรูปของพื้นที่โล่ง พื้นที่ว่าง สาธารณะประโยชน์ เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมของชุมชนส่วนรวม แต่เมื่อเวลาผ่านไป สังคมเปลี่ยนมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้พื้นที่สีเขียวถูกใช้ไปในทางด้านการพักผ่อน และการควบคุมความแออัดของเมือง ตลอดจนการรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง

ในประเทศไทยจากหลักฐานศิลาจารึกสมัยกรุงสุโขทัยสะท้อนให้เห็นภาพของคนที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับศาสนาและธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวของเมืองรวมอยู่กับบ้านเรือนอย่างใกล้ชิด พื้นที่สีเขียวส่วนใหญ่เป็นเรือกสวน ทั้งนี้คนในสมัยนั้นมีอาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตร ชีวิตจึงผูกพันอยู่กับไร่นาและเกษตรกรรม

สมัยกรุงศรีอยุธยา การสร้างกรุงในระยะแรกได้ให้ความสำคัญกับบริเวณหนองโสน (บึงพระรามในปัจจุบัน) มีการสร้างพระราชวังทางตอนเหนือของบึงพระราม ซึ่งบึงพระรามถือเป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่ใหญ่ที่สุดในเมืองที่ประชาชนใช้ประโยชน์เป็นที่พักผ่อน ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีการสร้างสวนในพระราชวัง โดยเฉพาะพระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ จ.ลพบุรี สร้างและประดับด้วยต้นไม้และน้ำพุ แต่ไม่ให้ประชาชนเข้าไปใช้ นอกจากนี้ยังมีพระราชอุทยานส่วนพระองค์อีกคือสวนแก้ว (ไขแสง สุชะวฒนะ, 2538)

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 เป็นการสร้างบ้านเมือง พื้นที่สีเขียวของเมืองออกมาในรูปของสวนในพระราชวัง ที่ว่างสาธารณะส่วนใหญ่จะใช้ลานวัดในการพบปะสังสรรค์ และทำกิจกรรมและยังใช้เป็นสนามเด็กเล่นไปในตัว และสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งคือท้องสนามหลวงที่ใช้เป็นที่สำหรับการประชุมประชาชนเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชสวรรคต จึงได้ใช้ท้องสนามหลวงในงานพระเมรุพระบรมอัฐิ

การพัฒนาสวนสาธารณะในอดีตของกรุงเทพฯจากการศึกษาของไขแสง สุชะวฒนะ (2538) พบว่าจุดเริ่มต้นของสวนที่มีรูปแบบเพื่อใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจนั้น มีปรากฏในชั้นขุนนางเท่านั้น ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างบารมี เช่นการสร้างสวนขวาในรัชกาลที่ 2 อันเป็นสวนในเขตพระราชฐานที่เลื่องลือด้านความงดงามปราณีต ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อเป็นที่สำราญพระราชอิริยาบถ และเป็นที่พักผ่อนของฝ่ายในของเจ้านายสตรีและสาวชาววังที่ไม่ค่อยมีโอกาสมาพบชีวิตและธรรมชาตินอกวัง

เมื่อถึงแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดศิลปะแบบจีน มีการตกแต่งสวนแบบจีน คือ มีการเล่นพันธุ์ไม้จากจีน และไม้แคระที่มีหุ่นหรือรูปทรงแบบจีน มีการใช้กระถางและอ่างกระเบื้องเคลือบจากจีน ปลูกต้นไม้และปลูกบัวเลี้ยงปลา สมัยรัชกาลที่ 4 มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่านอกจากการสร้างสวนในเขตพระราชฐานแล้ว ยังนิยมสร้างสวนอยู่นอก

กำแพงพระราชวัง หรือนอกกำแพงพระนคร เช่นอุทยานสราญรมย์ ซึ่งอยู่นอกกำแพงพระบรมมหาราชวังด้านทิศตะวันออก

สมัยรัชกาลที่ 5 กรุงเทพฯ เริ่มมีการพัฒนาบ้านเมืองให้ทันสมัย เมื่อทรงเสด็จประพาสยุโรป พ.ศ. 2440 ได้ทรงเอาแบบอย่างทางด้านการผังเมือง ทรงกำหนดแบบแผนในการสร้างถนน สะพาน เช่น กำหนดความกว้างของผิวจราจร ทางเดินเท้า ตลอดจนการปลูกต้นไม้ริมถนน การสร้างสวนสาธารณะ และมีการตั้งกรมพระราชอุทยานขึ้นเพื่อรับผิดชอบงานรักษาดินไม้โดยเฉพาะ

ในสมัยรัชกาลที่ 6 แม้ว่าประเทศไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมมาแต่โบราณ แม้ในเมืองก็ยังมีที่โล่งว่างไม่แออัดมาก จึงไม่มีความต้องการสวนสาธารณะ ใดๆ ก็ดี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ที่เรียกว่า “ทุ่งศาลาแดง” เป็นจำนวน 360 ไร่ ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนอย่างต่างประเทศ หลังจัด “งานแสดงสยามรัฐพิพิธภัณฑ์” เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศในเวลานั้น และได้พระราชทานนามให้สวนนี้ว่า “สวนลุมพินี” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเริ่มมีการใช้พื้นที่สีเขียวในรูปแบบสวนสาธารณะมากขึ้น แต่พื้นที่ดังกล่าวยังไม่ได้มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จสวรรคตก่อนที่จะมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ การก่อสร้างสวนลุมพินีจึงหยุดชะงักลง ในภายหลังกรมนคราทร(กรมโยธาธิการและผังเมือง) กระทรวงมหาดไทย จึงเข้ามาดำเนินการปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชนตามพระประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงถือกันว่าสวนลุมพินีเป็นสวนสาธารณะแห่งแรกของประเทศไทย แม้ก่อนหน้านั้นจะมีการสร้างอุทยานหรือสวนหลายแห่งมาก่อน เช่น สวนดุสิต สวนสุนันทาหรืออุทยานสราญรมย์เป็นต้น แต่ไม่ถือเป็นสวนสาธารณะ

สวนลุมพินีก่อสร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 ดูแลโดยกรมนคราทร (กรมโยธาธิการและผังเมือง) ต่อมาได้โอนให้เทศบาลนครกรุงเทพฯ ในสมัยนั้น การใช้สวนลุมพินีในช่วงแรกๆ มีการใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์กันมาก เช่น ใช้เป็นที่จัดงานต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นที่สร้างโรงไฟฟ้า โรงเรียนทั้งไทยและจีน ให้เช่าทำภัตตาคารทั้งบนบกและในน้ำ ผู้ใช้ที่ใช้สวนเพื่อพักผ่อนออกกำลังกายจริงๆ มักเป็นชาวต่างประเทศ คนไทยจำนวนน้อยที่ใช้ มักเป็นคนยากจนใช้เป็นที่พักผ่อนและหารายได้จากการขายของ ส่วนคนไทยมีอันจะกินมักเข้าไปใช้ภัตตาคาร การใช้ในทางที่คิดทำให้สวนลุมพินีทรุดโทรม ไม่ปลอดภัย ไม่เหมาะกับการเป็นสวนสาธารณะตามความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประมาณปี พ.ศ. 2514 เทศบาลนครหลวงได้ตั้งกรรมการปรับปรุงสวนลุมพินีขึ้น เนื่องจากการมีเสียงเรียกร้องจากประชาชนและองค์กรเอกชน ต่อมา เทศบาลฯ จึงเริ่มให้ความสำคัญในการจัดเพิ่มสวนสาธารณะ เช่น การปรับปรุงสถานเพาะชำฝั่งธนบุรีให้เป็นสวนธนบุรีรมย์ ปรับปรุงอุทยานสราญรมย์ที่ถูกใช้เป็นที่ทำการของคณะราษฎรและที่จัดงานวชิราวุธ รวมทั้ง

สวนสาธารณะพระนครที่ลาดกระบังเดิมที่มีสภาพทรุดโทรมให้มีสภาพใช้งานได้ แต่งานส่วนใหญ่เน้นการสร้างอย่าง “สวนหย่อม” ซึ่งไม่ถือเป็นสวนสาธารณะ สำหรับในต่างจังหวัด เทศบาลต่างๆ เริ่มต้นตัวสร้างสวนสาธารณะมากขึ้น เช่น การปรับปรุงพญาโกษจักรจังหวัดยะลาและการสร้างและปรับปรุงที่ว่างให้เป็นสวนสาธารณะในจังหวัดอื่นๆ หลายแห่ง ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีการสร้างสวนสาธารณะเพิ่มมากขึ้นทั่วประเทศ

สมัยรัชกาลที่ 7-8 เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกและมีสงครามโลกครั้งที่สองจึงไม่มีการสร้างสวนสาธารณะหรืออุทยานเกิดขึ้นอีก

ในปัจจุบันการปกครองบริหารประเทศมีรัฐบาลเป็นผู้บริหารประเทศ ในกรุงเทพฯมีหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักงานเขตต่างๆที่ดูแลพื้นที่สวนหย่อมและต้นไม้ในกรุงเทพมหานคร ส่วนเมืองอื่นๆจะมีหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดูแลต้นไม้และสวนสาธารณะในชุมชน

1.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

มีผู้กล่าวไว้ว่าสวนสาธารณะคือปอดใบใหญ่ของคนเมืองหลวง เพราะต้องทำหน้าที่สำคัญเปรียบได้กับปอดของมนุษย์คือ การกลั่นกรองบรรยากาศให้ปราศจากมลภาวะทางอากาศ นอกจากนี้พรรณไม้สีเขียวและสีอันสดสวยของไม้ดอกไม้ประดับ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมในสวนสาธารณะที่ประกอบกันเป็นบรรยากาศของธรรมชาติที่สดชื่นรื่นรมย์ สวนสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของชาวเมือง ความหมายและแนวคิดในการพัฒนาสวนสาธารณะมีหลากหลาย จึงขอนำมาอธิบายดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้บัญญัติไว้ว่า สวน หมายถึง บริเวณที่ปลูกต้นไม้เป็นจำนวนมาก ซึ่งกันเป็นขอบเขตไว้เป็นคำกล่าวต่างๆไป ถ้าต้องการกล่าวว่าเป็นสวนชนิดใด ลักษณะใด ก็ให้มีคำอื่นประกอบหลังบอกให้ทราบโดยเฉพาะ เช่น สวนครัว สวนดอกไม้ และคำว่าสาธารณะ หมายถึง เพื่อประชาชนโดยทั่วไป เมื่อรวมคำว่าสวนสาธารณะเข้าด้วยกันแล้ว ทำให้มีความหมายรวมว่า สวนเพื่อประชาชนทั่วไป

พงษ์ไพบุลย์ ศิลาวราเวช (2528) ได้ให้ความหมายของสวนสาธารณะว่า เป็นสถานที่ซึ่งแวดล้อมด้วยสนามหญ้า สระน้ำ ต้นไม้ ทั้งประเภทไม้ดอกไม้ประดับอาคารและที่นั่ง เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายของประชาชน

สอ เสถบุตร (อ้างถึงใน ธรรมนูญรัฐ ทวีกุล, 2530) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่า public แปลว่าที่สาธารณะ ชุมชน ประชาชน หรือทั่วไป ส่วนคำว่า park แปลว่า อุทยาน สวนธรรมชาติ สถานที่จอดรถ เมื่อรวมเข้าด้วยกันจึงเป็นคำว่า public park ทำให้มีความหมายว่า สวนธรรมชาติสำหรับประชาชน หรือสวนสาธารณะ

อมรรัตน์ กฤตยานวัช (2525) กล่าวว่า สวนสาธารณะ คือ พื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ (landscape) ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้ เช่น มีสนามหญ้า สระน้ำ ที่นั่งพักผ่อน ต้นไม้ มากมายหลายชนิด ฯลฯ และตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้า เป็นที่เพิ่มความสดชื่น เป็นที่ ดริกครองสร้างสรรคความคิด และเป็นที่ยอกกำลังกายเล่นกีฬา การเดินเที่ยวเล่นสำหรับประชาชน ทุกเพศทุกวัยโดยไม่คิดค่าตอบแทน สวนสาธารณะในที่นี้ไม่รวมสนามที่มีการแข่งขัน เช่น สนาม กีฬาแห่งชาติ สนามกีฬาหัวหมาก ฯลฯ

วัชร น้อยพิทักษ์ (2536) กล่าวว่า สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่จัดขึ้นโดยรัฐ โดยมี วัตถุประสงค์ในการจัดสร้างสวนสาธารณะ เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชน ทั่วไป โดยไม่มีการเก็บค่าบริการใดๆ ทั้งสิ้น มีการจัดบริเวณไว้อย่างสวยงาม ประกอบไปด้วย ต้นไม้ ทั้งไม้ดอก ไม้ประดับ สระน้ำ สนามหญ้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้ความ สะดวกสบาย และตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้ที่มาใช้บริการในพื้นที่

เอี่ยมพร วิสมหมาย (2527) กล่าวว่า สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็น สถานที่ที่ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งก่อสร้างและธรรมชาติ โดยให้แนวคิดว่าเป็นพื้นที่ที่ใช้ ออกกำลังกาย และพักผ่อนทางด้านจิตใจหลังจากภารกิจประจำวัน สถานที่เหล่านี้อาจจะเป็น สวนสาธารณะ วนอุทยาน สวนสัตว์ สนามกีฬา บริเวณถนน โดยจัดทางเดินที่ร่มรื่น อาจจะประดับ ด้วยน้ำพุ เก้าอี้นั่ง แสงไฟ เพื่อให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจและปลอดภัย

อติพร พรหมทesar (2543) กล่าวว่า สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ที่จัดสร้างขึ้นโดยรัฐ และท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มาพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายความเมื่อยล้าหรือความตึงเครียดที่ เกิดจากภารกิจประจำวัน เช่น การเดินเล่น การพักผ่อน การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย เล่นกีฬา เป็นต้น โดยไม่คิดค่าตอบแทน สามารถเข้าไปใช้บริการได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการ ภายในบริเวณ สวนจะมีการจัดและตกแต่งไว้อย่างสวยงามด้วยต้นไม้และดอกไม้หลายชนิด มีความร่มรื่น พร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้บริการ เช่น ห้องน้ำ แสงไฟ เป็นต้น

Grant W. Sharpe, Charles H. Odegaard, และ Wenonah F. Sharpe (1983) กล่าวว่า สวนสาธารณะ คือ พื้นที่และน้ำที่ใช้เงินภาษีจากประชาชนมาสร้างและบำรุง จัดตั้งเริ่มแรกเพื่อ ผลประโยชน์และความพึงพอใจต่อประชาชน และยังได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดีเพื่อกิจกรรม นันทนาการกลางแจ้ง

Mead (อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต และคณะ, 2535) ได้กล่าวว่า สวนสาธารณะเป็น ศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการจราจร ปัญหามลพิษ และคุณภาพชีวิตของประชากร และสามารถใช้เป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและ ธรรมชาติของเด็กและเยาวชนด้วย

จากความหมายของคำว่า สวนสาธารณะ ที่มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ สรุปว่า สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่ สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับประชาชนทั่วไป และเป็นที ประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินเล่น การพักผ่อน การออกกำลังกาย และสัมผัสกับธรรมชาตินอกจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่แบบเมือง โดยมีการจัดแต่งบริเวณไว้อย่างสวยงาม พร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยบริการแก่ประชาชน

1.2 ความสำคัญของสวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมือง

สวนสาธารณะและที่พักผ่อนในเมืองมีความสำคัญ ดังนี้

- 1.2.1. เป็นสถานที่ที่คนใช้สร้างความสุขให้แก่ตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ
- 1.2.2. เป็นสถานที่ป้องกันการบุกรุกทำลายธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสถานที่ที่ส่งเสริมให้ธรรมชาติเกิดความสมดุลกันเอง
- 1.2.3. เป็นสถานที่ที่กระตุ้นให้มีการศึกษาที่ดีขึ้นรวมทั้งช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจในทางที่ถูกต้อง

นอกจากจะสนองความต้องการของคนทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้ว สวนสาธารณะยังช่วยป้องกันทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นประโยชน์ไม่ให้สูญหาย ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ได้แก่ อากาศ ดิน น้ำ และสัตว์ป่า ความต้องการที่ว่างสำหรับสวนสาธารณะในเมืองใหญ่ทำให้เกิดผลดี เช่น มีที่ว่างสำหรับปลูกต้นไม้มากเมื่อมีการปลูกต้นไม้แล้ว ต้นไม้ก็จะทำหน้าที่ป้องกันมิให้เกิดอากาศเสีย นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และป้องกันชีวิตสัตว์ป่า และช่วยให้คนในสังคมได้ใกล้ชิด ชิดกับธรรมชาติ รู้ซึ่งถึงความจำเป็นที่จะต้องรักษาธรรมชาติไว้ สิ่งต่างๆ ที่สร้างไว้ในสวนสาธารณะมีผลดีต่อเศรษฐกิจของเมืองใหญ่ๆ เช่น บริเวณธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ สถานที่เล่นกลางแจ้ง เป็นต้น เป็นสิ่งที่ดึงดูดผู้คนจากบริเวณใกล้เคียงและที่ห่างไกลให้เข้ามายังสวนสาธารณะ นอกจากนั้น สวนสาธารณะมีประโยชน์ต่อการศึกษานอกสถานที่ เป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกสถานที่เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในห้องเรียน โดยเน้นหลักการใช้ประโยชน์ของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับคน

1.3 ลักษณะที่ดีของสวนสาธารณะ

จากการศึกษาของเอ็ดมุนด์ วิสมหมาย (2527) ได้กล่าวไว้ว่าสวนสาธารณะที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1.3.1. ด้านสถานที่และการให้ความสะดวก

- 1.3.1.1. มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้าทั่วไป
- 1.3.1.2. มีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งต่างๆของสวนสาธารณะ เพื่อให้ผู้มาใช้บริการสามารถทราบได้ว่าควรไปที่ใดก่อน

1.3.1.3. ถนนภายในสวนสาธารณะควรมีขนาด ความกว้าง ส่วนโค้ง และ สัดส่วนตามมาตรฐานทั่วไป เพื่อให้ความปลอดภัยในการขับขี่ มีที่จอดรถ และมีต้นไม้ร่มรื่นสอง ข้างทาง เพื่อความสวยงามและความสบายใจของผู้ใช้สถานที่

1.3.1.4. มีถังขยะ สุขาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้

1.3.1.5 มีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการ

1.3.2. ด้านความปลอดภัย

1.3.2.1 มียามรักษาการณ์

1.3.2.2 มีแสงสว่างเพียงพอในเวลากลางคืน

1.3.2.3 มีประตูเข้าออกไม่มากนัก ในเวลากลางคืนควรเปิดประตูเดียว

1.3.2.4 มีป้ายบอกการจราจรและป้ายบอกเดือนที่ที่มีอันตราย เช่น ถนนลื่น ดินพัง

สัตว์ป่า ฯลฯ

1.3.2.5 มีรั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย เช่น กั้นริมแม่น้ำ เมื่อสวนนั้นอยู่ใกล้

สนามเด็กเล่น

1.3.2.5 แยกถนนและทางเดินอย่างเด็ดขาด

1.3.2.6 สำรวจและซ่อมแซมสถานที่อุปกรณ์ต่างๆอยู่เสมอ เช่น เครื่องเล่นใน

สนามเด็กเล่น สะพาน เก้าอี้ ฯลฯ

1.3.2.7 ตรวจสอบสายไฟและปลั๊กไฟ อย่างสม่ำเสมอ

1.3.2.8 ตัดต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งหรือแต่งพุ่มไม้อย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มีคืบเกินไป

1.3.2.9. ควรมีหน่วยพยาบาล

1.3.3. การดูแลรักษา

1.3.3.1. ทำความสะอาดสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม เป็นต้น

1.3.3.2. ตัดหญ้า ตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้

1.3.3.3. ให้น้ำ รดน้ำพรวนดิน และฉีดยากันแมลง

1.3.3.4. มีการปลูกต้นไม้ทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังจะตาย

1.3.3.5. ซ่อมแซมอุปกรณ์ เช่น ทาสีเก้าอี้ติดป้าย หรือทำรั้วใหม่

1.3.3.6. ชักชวนให้ประชาชนรู้จักรักษาความสะอาด

1.3.3.7. อนุรักษ์สภาพที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น

สรุปแล้วในการพัฒนาจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการใน สวนสาธารณะ ข้อคิดสำคัญต้องคำนึงถึงคือ ภูมิหลังของผู้เข้ามาใช้บริการ วัตถุประสงค์ในการเข้า

มาใช้ รูปแบบของกิจกรรมต่างๆที่ผู้เข้ามาพักผ่อนให้ความสนใจ ประเภทของกลุ่ม และในการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกยังต้องพิจารณาถึงความสวยงามของทัศนียภาพ รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดมลพิษในด้านอื่นๆ สามารถดูแลรักษาได้ง่าย และสามารถอำนวยความสะดวกและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เข้ามาใช้บริการได้มากที่สุด

1.4 ประเภทของสวนสาธารณะ

ขนาดของสวนสาธารณะในเมืองจะมีความแตกต่างกันออกไปในด้านขนาด รูปแบบการพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ ที่ตั้ง ขอบเขตการให้บริการ จากลักษณะที่ปรากฏ ความแตกต่างดังกล่าวจะเป็นตัวกำหนดถึงขนาดหรือลำดับชั้นของสวนสาธารณะ โดยแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้

อมรรัตน์ กฤตยานวัช (2525) แบ่งประเภทสวนสาธารณะตามความแตกต่างในการใช้บริการ ดังนี้

1. สวนสาธารณะ (Public Park) เป็นสวนที่หน่วยงานของรัฐได้จัดหาให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัยได้ ใช้บริการ โดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใดๆ ประชาชนสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลาที่ทำการได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนขนาดเล็กๆ เช่น สวนวงเวียน 22 กรกฎาคม สวนสิบสามห้าง เป็นต้น

2. สวนกึ่งสาธารณะ (Semi-public Park) เป็นสวนที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดหาและบำรุงรักษาเช่นกันเปิดให้ประชาชนใช้บริการมีการจ่ายค่าตอบแทน แต่เป็นไปในลักษณะไม่แสวงหากำไร โดยคิดค่าธรรมเนียมผ่านประตูเท่านั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบสวนประเภทนี้มี เพียงแห่งเดียวคือองค์การสวนสัตว์ฯ สวนประเภทนี้ ได้แก่ สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์เชียงใหม่ เป็นต้น

3. สวนเอกชน (Private Park) สวนประเภทนี้เอกชนเป็นผู้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะประชากรวัยเด็ก มีลักษณะเป็นสวนสนุก มีอุปกรณ์ของเล่นที่แปลกใหม่เรียกเก็บค่าบริการค่อนข้างสูง เพราะมีการลงทุนสูงมาก เช่น สวนสยาม แคนเนรมิต

สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ได้จำแนกสวนสาธารณะตามลักษณะพื้นที่ วัตถุประสงค์ของการใช้พื้นที่และตามลำดับชั้นออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. สวนหย่อมขนาดเล็กย่านชุมชน มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 2 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบประมาณ 1 กิโลเมตร ให้บริการในระยะเดินเข้าถึงใช้เวลา 5-10 นาที อาจจะอยู่ในระหว่างอาคาร ใช้เป็นสนามเด็กเล่นสถานที่ออกกำลังกายและพบปะสังสรรค์ของประชาชนทุกวัย

2. สวนหมู่บ้านหรือสวนละแวกบ้าน มีขนาดพื้นที่ 2-25 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบ ประมาณ 1-3 กิโลเมตร เป็นสวนสำหรับผู้อาศัยในละแวกนั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าสวนระดับที่ 1
3. สวนชุมชน มีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 25-125 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบ ประมาณ 3-8 กิโลเมตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นมากกว่าสวนระดับที่ 1 และ 2 มีที่เล่นกีฬา พื้นที่พักผ่อนชมธรรมชาติสวยงาม
4. สวนสาธารณะขนาดกลาง หรือสวนสาธารณะระดับเขตมีขนาดพื้นที่ไม่เกิน 125-500 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบมากกว่า 8 กิโลเมตร ให้ บริการทั้งผู้ที่เดินเท้าเข้าถึงและผู้ที่อยู่ในระยะไกลสามารถเดินเท้าหรือเข้าถึงด้วยระบบขนส่งมวลชนหรือรถยนต์ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีสวนระดับที่ 1 ระดับที่ 2 และระดับที่ 3 เช่น พื้นที่ปิกนิก ลานอเนกประสงค์และบริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น บึงน้ำ ลำธาร สวนดอกไม้ขนาดใหญ่
5. สวนสาธารณะขนาดใหญ่ หรือสวนสาธารณะระดับเมืองมีขนาดพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ รัศมีให้บริการในวงรอบแก่คนทั้งเมืองและพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง มีลานกว้างเพื่อจัดงานผู้ใช้บริการเป็นผู้เดินทางมาจากทั่วกรุงเทพฯ และใช้เวลาพักผ่อนมากกว่าครึ่งวัน มีกิจกรรมหลากหลายดึงดูดความสนใจ นอกเหนือจากสวนระดับล่าง
6. สวนถนน มีความกว้างของพื้นที่กว่า 3 เมตร ไม่จำกัดความยาว ปลูกต้นไม้ 2 ข้างทาง เว้นที่ตรงกลางไว้เป็นทางเดิน แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ สวนไหล่ ทางหรือทางจักรยาน สวนเกาะกลาง สวนทางแยก
7. สวนเฉพาะทางหรือสวนอเนกประสงค์ มีพื้นที่ที่ไม่จำกัดขนาด เช่น สวนประวัติศาสตร์ สวนวัฒนธรรม สวนกีฬา เป็นต้น

1.5 มาตรฐานสวนสาธารณะต่อประชากร

ในการศึกษามาตรฐานพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากรนั้นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร วัฒนธรรม การเมือง การปกครองสภาพภูมิอากาศ สภาพพื้นฐานทางโครงสร้างของชุมชน ลักษณะกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งกฎหมายข้อกำหนดต่างๆ ของแต่ละประเทศ ดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศต่างๆ

ประเทศ	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อ ประชากร 1,000 คน (หน่วย : ไร่)	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อ ประชากร 1 คน (หน่วย : ตารางเมตร)
มาตรฐานสากล	9.38	15
สหรัฐอเมริกา	25	40
อังกฤษ	17.5	23
เม็กซิโก	9.4	15
โปแลนด์	9.4	15
สิงคโปร์	6.8	10.9
ญี่ปุ่น	3.37	5.4
มาเลเซีย	1.80	2.90
ไทย	0.25	0.40

(ที่มา : Park and Greenery Space Planning in a large City : Laboratory of Urban Landscape Design, Nobura Masuda, Prefecture, College of Agriculture, 2003)

มาตรฐานพื้นที่สำหรับสวนสาธารณะของประเทศต่างๆ เห็นได้ว่าสวนสาธารณะของประเทศทางตะวันตกส่วนใหญ่ มีเนื้อที่สูงกว่ามาตรฐานสากล ส่วนประเทศในแถบเอเชียส่วนใหญ่ มีเนื้อที่สวนสาธารณะต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่มาก เนื่องจากประเทศในแถบเอเชียไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสาธารณะ อาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านลักษณะอากาศ อย่างไรก็ตามในบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ แม้จะเป็นประเทศที่มีพื้นที่น้อย แต่ก็ได้พัฒนาคุณค่าทางสังคมให้ประชากร โดยกำหนดมาตรฐานของสวนสาธารณะไว้ค่อนข้างสูง สำหรับประเทศไทย มีการกำหนดมาตรฐานสวนสาธารณะโดยหน่วยงานต่างๆ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากรในประเทศไทย

หน่วยงาน	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1,000 คน (หน่วย:ตารางเมตร)	เนื้อที่สวนสาธารณะต่อประชากร 1,000 คน (หน่วย:ไร่)	หมายเหตุ
สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	10	16	ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเทศไทย
บริษัท Litchfield Whiting Brown & Associate	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
สำนักผังเมือง	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
JICA	10	16	ใช้สำหรับพื้นที่กรุงเทพมหานคร
การเคหะแห่งชาติ	2	3.20	เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย
ผังนครหลวงฉบับปรับปรุง	1.80	2.88	รวมเนื้อที่สนามกีฬา 0.40 ไร่ต่อ 1,000 คน และสนามเด็กเล่น 0.30 ไร่ต่อ 1,000 เป็นมาตรฐานที่ผังเมืองนิยมใช้

(ที่มา : นาดยา ทรงวิจิตร, 2545)

และยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมืองและนันทนาการที่ได้พยายามกำหนดมาตรฐานหรือสัดส่วนเนื้อที่สวนสาธารณะไว้เป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

อัน นิมมานเหมินทร์ (2515) ให้หลักการว่าชุมชนเมืองต้องแบ่งพื้นที่ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดสำหรับเป็นสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือจะตั้งกำหนดสัดส่วนของพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชาชนไว้ 1 ไร่ ต่อประชาชน 40 คน หรือ 1 คน ต่อพื้นที่ 40 ตารางเมตร

เอ็ดมุนด์ วิสมหมาย (2527) ได้กำหนดพื้นที่เพื่อจัดสร้างสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยให้มีจำนวนพอเหมาะกับจำนวนพื้นที่ทั้งหมด ถ้าประเมินอย่างหยาบๆ จะใช้พื้นที่ประมาณ 10% ของพื้นที่ทั้งหมดเพื่อจัดเป็นสวนสาธารณะ และควรมีการสำรองพื้นที่ขึ้นเพื่อรองรับการเจริญเติบโตและความหนาแน่นของประชากรด้วย ถ้าคิดเป็นจำนวนพื้นที่ต่อคนจะต้องจัดเป็นสวนสาธารณะประมาณ 25 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน

Litchfield (อ้างถึงใน ศิริพรรณ ทวีสุข, 2536) ได้เสนอมาตรฐานสวนสาธารณะกรุงเทพมหานคร เมื่อครั้งเสนอผังนครหลวง 2543 ต่อสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทยในปี พ.ศ. 2503 โดยเสนอให้มีพื้นที่สวนสาธารณะ 10 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน

Committee on Park and Recreational Standards of the American Society of Planning Officials (อ้างถึงใน สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต และคณะ, 2535) ได้แสดงความคิดเห็นว่า เนื้อที่สวนสาธารณะ 2.5 ไร่ ต่อประชากร 100 คนอาจเป็นไปได้สำหรับเมืองใหญ่ๆ ที่มีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น ควรกำหนดไว้เพียง 2.5 ไร่ ต่อประชากร 200 คน หรือ 12.5 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน

1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบและหน้าที่ในการดูแลสวนสาธารณะ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร หน้าที่ในการดูแลสวนสาธารณะ จะรวมถึงการรับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษา ดันไม้ในสวนสาธารณะ สวนหย่อม การตัดยกริมต้นไม้ การขยายพันธุ์ไม้การตกแต่งเมือง การออกแบบตกแต่งสวน การสร้างอาคารสถานที่และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในสวนสาธารณะ สวนป่า สวนหย่อม ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับต้นไม้แก่ หน่วยงานต่าง ๆ อบรมเผยแพร่ ให้ความรู้ด้านต้นไม้และสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน โดยแบ่งงานภายในส่วนราชการ ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณและธุรการทั่วไป การนิติกรรมสัญญา งานการประชุม การเงินและงบประมาณ การบัญชีและพัสดุ การควบคุมดูแลสถานที่ และยานพาหนะของกองฯ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มงานวิชาการสวนและต้นไม้ รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านวิชาการเกษตร จัดการอบรมปลูก ตกแต่งต้นไม้ การศึกษาวิจัยด้านสวนสาธารณะและสวนพฤกษศาสตร์ จัดนิทรรศการทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำคู่มือและวิธีปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ กำหนดแนวทางวางแผนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว จัดทำข้อมูลสถิติต้นไม้และสวนสาธารณะ จัดทำหนังสือจุลสาร การ

เผยแพร่และให้บริการข้อมูลด้านพฤกษศาสตร์และวิชาการเกษตรแก่หน่วยงานและประชาชน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

3. กลุ่มงานออกแบบสวน รับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ รั้ววัด จัดหาข้อมูลเพื่อการออกแบบเขียนแบบสวน คำนวณโครงสร้างและสถาปัตยกรรมประกอบสวน ตลอดจนแหล่งนันทนาการ ให้บริการออกแบบจัดสวนแก่หน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งดูแลซ่อมแซมบำรุงไฟฟ้า ระบบน้ำ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การควบคุมก่อสร้าง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4. กลุ่มสวนและต้นไม้ 1 รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ในสวนสาธารณะและสถานที่ต่าง ๆ ในพระราชพิธีและสนับสนุนพันธุ์ไม้ให้แก่สำนักงานเขต ปลูก ตกแต่ง บำรุง รักษา ต้นไม้ สนามหญ้า ตัดแต่ง ขยาย ตัดโค่นต้นไม้ ติดตามประเมินผลงานการดูแลสวนหย่อมและต้นไม้ของพื้นที่กลุ่มเขตรัตน โกสินทร์ กลุ่มเขตบูรพา โดยแบ่งงานภายใน ดังนี้

4.1 ฝ่ายปลูกบำรุงรักษาและขยายพันธุ์ไม้ รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษา ต้นไม้และสนามหญ้าในที่ สาธารณะสวนหย่อม ตัดแต่ง ขยาย ตัดโค่นต้นไม้ ขยาย พันธุ์ไม้ เพื่อ ตกแต่งในงานพระราชพิธีและสถานที่ต่างๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4.2 สวนลุมพินี รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่งบำรุงรักษาต้นไม้และสนามหญ้า การขยายพันธุ์ไม้เพื่อใช้ภายในสวนและหน่วยงานอื่นในพื้นที่ การจัดสร้างอาคารสถานที่ และสิ่ง อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ในบริเวณสวนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

4.3 สวนจตุจักร รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.4 สวนสราญรมย์ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.5 สวนเสรีไทย รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.6 สวนรมณีนาถ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.7 สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.8 สวนสันติภาพ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.9 สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.10 สวนกีฬารามอินทรา รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

4.11 สวนรมณีฯทุ่งสีกัน รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

5. กลุ่มสวนและต้นไม้ 2 รับผิดชอบเช่นเดียวกับส่วนสวนและต้นไม้ 1 โดยรับผิดชอบพื้นที่ กลุ่มเขตศรีนครินทร์ กลุ่มเขตเจ้าพระยากลุ่มเขตกรุงธนเหนือและกรุงธนใต้ โดยแบ่งงานภายใน ดังนี้

5.1 ฝ่ายปลูกบำรุงรักษาและขยายพันธุ์ไม้ รับผิดชอบเกี่ยวกับการปลูก ตกแต่ง บำรุงรักษา ต้นไม้และสนามหญ้าในที่ สาธารณะสวนหย่อม ตัดแต่ง ขยาย ตัดโค่นต้นไม้ ขยายพันธุ์ไม้ เพื่อ ตกแต่งในงานพระราชพิธีและสถานที่ต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

- 5.2 สวนหลวง ร.๙ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.3 อุทยานเบญจสิริ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.4 สวนพระนคร รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.5 สวนหนองจอก รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.6 สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.7 สวนธนบุรีรมย์ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.8 สวนธรรม 70 พรรษามหาราชนิ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.9 สวนมหาดไทย รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.10 สวนทวีวนารมย์ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี
- 5.11 สวน 60 พรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ รับผิดชอบเช่นเดียวกับสวนลุมพินี

1.7 ปัญหาที่พบในสวนสาธารณะ

จากการวิจัยด้านสวนสาธารณะ ในประเด็นปัญหาที่พบในสวนสาธารณะ ดังนี้

1.7.1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ พบว่าพื้นที่สวนสาธารณะ ขาดโปรแกรมสื่อความหมายที่ดี

1.7.2. ด้านความปลอดภัย สวนสาธารณะเป็นที่พักผ่อนของคนทั่วไป ดังนั้น การควบคุมมิชลาชีพเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ถ้าไม่สามารถทำให้พื้นที่มีความปลอดภัยแก่ผู้มาใช้ก็เท่ากับสร้างปัญหาการขาดแคลนของพื้นที่นั้นจนเกิดการเพราะทำให้ไม่มีผู้ใช้พื้นที่ดังกล่าวหรือใช้สวนสาธารณะด้วยความหวาดระแวง

1.7.3 ด้านความสะอาดและเป็นระเบียบ พบว่าขยะเป็นปัญหาที่สำคัญมากของพื้นที่ โดยทั้งขยะไม่เป็นที่ ทำให้พื้นที่สกปรกไม่น่าใช้นอกจากนั้น ภายในสวนก็มีร้านค้า หาบเร่ ขายของมีนเมา ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท เป็นต้น

1.7.4. ด้านการทำลายทรัพย์สินและต้นไม้เสียหายอยู่เสมอ

นอกจากนั้น สำนักงานสวนสาธารณะ กล่าวถึงปัญหา และอุปสรรคในการดูแลสวนสาธารณะ ดังนี้

1. อัตราค่าล้างของเจ้าหน้าที่มีน้อย
2. มีงานต่างๆ ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของงานดูแลรักษาสวนสาธารณะรับผิดชอบอยู่มาก เช่น งานตั้งเก้าอี้งานบนเวทีลีลาศ งานจัดระเบียบหาบเร่แผงลอย

3. ประชาชนที่เข้ามาพักผ่อนไม่ให้ความร่วมมือในการรักษากฎระเบียบต่างๆของสวนสาธารณะ เช่น หักขีบบรดในสวนสาธารณะ ไม่รักษาความสะอาด เล่นกีฬาในที่ห้ามเล่น ทำลายต้นไม้เสียหาย เป็นต้น

4. งบประมาณที่มีจำกัดเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสวนสาธารณะให้อยู่ในสภาพดี

1.8 องค์กรวิชาชีพทางด้านนันทนาการและสวนสาธารณะในประเทศสหรัฐอเมริกา

หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นสำหรับวิชาชีพนันทนาการและสวนสาธารณะ (Park and Recreation) ได้แก่

1.8.1. สมาคมนันทนาการแห่งชาติ (The National Recreation Association – NRA) ซึ่งเปลี่ยนมาจากสมาคมสนามเด็กเล่น (The Playground Association)

1.8.2. สมาคมสวนสาธารณะแห่งอเมริกา (The American Institute of Park Executives – AIPE) ซึ่งก่อตั้งในปี ค.ศ.1898 สมาชิกจะเป็นผู้บริหารของหน่วยงานของระบบสวนสาธารณะต่างๆของรัฐและบุคคลในกลุ่มต่างๆ เช่น

1.8.2.1. ชมรมเซียร์รา (The Sierra Club) ซึ่งเป็นตัวแทนในการอนุรักษ์ความสนใจของสาธารณะชน

1.8.2.2. ที่ประชุมอุทยานแห่งชาติ (The National Conference on State Parks – NCSP) ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1921 เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวสวนสาธารณะของรัฐในระดับสูง

1.8.2.3. สมาคมนันทนาการแห่งอเมริกา (The American Recreation Society – ARS) ตั้งขึ้นในปีค.ศ.1937 เป็นตัวแทนของนักนันทนาการ

1.8.3. สมาคมนันทนาการและสวนสาธารณะแห่งชาติ (The National Recreation and Park Association - NPRA) ซึ่งเป็นการรวมตัวของ NRA, AIPE, NCSP และ ARS ในปี ค.ศ.1966 ซึ่งเป็นหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่พัฒนาโครงสร้างทั้งของผู้ที่อยู่ในวิชาชีพและความสนใจของสมาชิกที่เป็นสาธารณะชน สมาคมนี้ได้จัดตั้งสาขาพิเศษต่างๆขึ้น ได้แก่ AFRS, CBM, CRTS, LAS, NAS, NSPR, NTRS, SPRE, SB และ Friends of Parks and Recreation

1.8.4. สหพันธ์ด้านสุขภาพ พลศึกษา นันทนาการ และการเต้นรำแห่งสหรัฐอเมริกา (American Allied for Health Physical Education Recreation and Dance – AAHPERD) ได้ให้ความสำคัญอย่างมากในการให้บริการสำหรับสาธารณะชน และพยายามยกฐานะความเป็นวิชาชีพให้กับนันทนาการเพื่อความผ่อนคลาย (Leisure Service) ตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1885 เพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพให้สูงขึ้นในทุกระดับ โดยการให้คำปรึกษา การตีพิมพ์เรื่องราววิชาการลงในนิตยสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ การให้การสนับสนุนการบริการขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทุนการศึกษา หน่วยงานนี้จะมีการตีพิมพ์บทความในวารสาร The Journal of Physical Education and Recreation ซึ่งเป็นวารสารราย 3 เดือน เกี่ยวกับการออกกำลังกายและกีฬา และในหนังสือที่

เจาะจงสาขา โดยมีสมาชิกจำนวนมาก หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานที่ใหญ่ที่สุดมีอิทธิพลมากที่สุดในการสนับสนุนและคอยดูแลผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาดังกล่าวข้างต้น และมีสมาคมที่ทำงานร่วมกันในระดับชาติอีก 6 แห่ง และระดับท้องถิ่น 6 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยรัฐต่างๆ 54 รัฐที่เข้าร่วมดำเนินงานด้วย

1.8.5. สหพันธ์ทางด้านนันทนาการและการพักผ่อนแห่งสหรัฐอเมริกา (American Allied for Leisure and Recreation – AALR) ซึ่งแยกตัวจาก AAHPERD มาทำหน้าที่ให้บริการสำหรับวิชาชีพนันทนาการและการผ่อนคลาย รวมทั้งผู้ที่เป็นอาจารย์ในสาขานี้ด้วย AALR ตีพิมพ์บทความในวารสารพลศึกษาและนันทนาการ AAL Reporter ในขณะเดียวกันก็ยังมีการเผยแพร่ในสาขานันทนาการ การพักผ่อน และสวนสาธารณะ หน่วยงานนี้ตั้งขึ้นในปีค.ศ. 1938 และให้ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพนันทนาการและคุณภาพชีวิตของคนอเมริกัน โดยการส่งเสริมประสบการณ์นันทนาการที่ริเริ่มสร้างสรรค์และมีความหมาย

1.8.6. สมาคมนันทนาการและสวนสาธารณะแห่งชาติ(National Recreation and Park Association – NRPA) เป็นการรวมตัวกันของ NRA, AIPE, NCSP และ ARS โดยมุ่งความสนใจไปที่สิ่งแวดล้อมของมนุษย์โดยการจัดตั้งอำนาจความสะดวกในสวนสาธารณะ และโอกาสทางนันทนาการและพักผ่อน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หน่วยงานนี้จึงทำงานอย่างใกล้ชิดกับองค์กรในระดับชาติ รัฐ และท้องถิ่น องค์กรที่จัดหาสิ่งต่างๆให้กับสาธารณชน และกลุ่มประชาชน การตีพิมพ์ในหนังสือ Parks & Recreation, Inside P&R และจดหมายเหตุนรายเดือน ตลอดจนหนังสือและเอกสาร แผ่นพับที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการและสวนสาธารณะ และจัดการประชุมในเดือนตุลาคมให้กับสมาชิกที่มีความสนใจเป็นพิเศษ

1.8.7. นันทนาการในเชิงธุรกิจและการท่องเที่ยว (Commercial Recreation and Tourism Association) องค์กรระหว่างชาตินี้ให้การส่งเสริมการเดินทางและการท่องเที่ยว โดยทำการวิจัยและการตลาด สมาคมนี้จะจัดให้มีการประชุมทุกปีในหัวข้อการท่องเที่ยว และมีการตีพิมพ์ในวารสาร The Annuals of Tourism and Research.

1.8.8. นันทนาการในสวนสาธารณะ (Friends of Parks and Recreation) สมาชิกจะเป็นอาสาสมัครในชุมชน ผู้ที่ทำงานในสวนสาธารณะในท้องถิ่น และศูนย์นันทนาการในชุมชน ผู้ที่คอยช่วยเหลืออย่างเป็นทางการ และประชาชนทั่วไป

2. นันทนาการ

2.1 ความหมายของนันทนาการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้บัญญัติไว้ว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่ทำตามสมัครใจในเวลาว่าง เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความตึงเครียด การสราญใจ (อ้างอิง Recreation)

อัน นิมมานเหมินทร์ (2515) ได้กล่าวว่านันทนาการเป็นการกระทำใดๆก็ตามที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ เมื่อปฏิบัติไปแล้วมีส่วนช่วยระบายอารมณ์ เสร้งเครียด ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และรู้สึกสดชื่นขึ้นภายหลัง เป็นการปรับตัวให้เหมาะสมที่จะปฏิบัติภารกิจของตนให้ลุล่วงเป็นผลดีต่อไป

Finley (1945 อ้างถึงใน ฉัฐพล อันตรเสน, 2542) ได้ให้ความหมายว่า นันทนาการมีความหมายกว้าง ไม่เพียงมีแต่กิจกรรมการเล่น การแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี หรือเล่นละครเท่านั้น แต่รวมถึงกิจกรรมทั่วไปซึ่งก่อให้เกิดความพอใจโดยเฉพาะ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสมบูรณ์แก่ชีวิต

Butler (1949) ได้ให้ความหมายว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง ซึ่งเป็นเรื่องตรงข้ามกับการทำงาน นันทนาการแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน จะแปรผันไปตามรสนิยม เวลา อายุ และความต้องการแต่ละบุคคล

จันทร์ ผ่องศรี (2531) ได้ให้ความหมายของนันทนาการไว้ว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมต่างๆที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับสิ่งแวดล้อม หรือสภาวะการณ์นั้นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล นันทนาการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความพอใจ ความต้องการของมนุษย์ตามสรีรกายวิภาคและจิตวิทยา

สมบัติ กาญจนกิจ (2535) ได้ให้ความหมายของนันทนาการไว้ว่า “นันทนาการ” เป็นคำที่มาจาก “สันนนาการ” ที่บัญญัติโดยกรมพระยาอุมานราชชนหรือเสถียร โกเศศตั้งแต่ปี พ.ศ.2507 ซึ่งมาจากคำว่า “นันทน” หมายความว่า ร่าเริงสนุกสนาน สนิทกับคำว่า “อาการ” เรียกว่า “นันทนาการ” หมายถึงอาการที่สนุกสนานร่าเริง ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมของคนเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แล้วเกิดอาการสุข สนุกสนาน ร่าเริง ซึ่งมีความหมายมาจากภาษาอังกฤษ “Recreation” ที่มีการศึกษาความหมายและคำจำกัดความที่กว้างมากกว่าอาการ หรือพฤติกรรม พอสรุปความหมายได้ดังต่อไปนี้

1. นันทนาการ หมายถึง การทำให้ชีวิตสดชื่น โดยการเสริมสร้างพลังงานขึ้นใหม่ หลังจากที่ใช้ร่างกายใช้พลังงานแล้วเกิดเป็นความเหนื่อยเมื่อยล้าทางร่างกาย จิตใจและทางสมอง เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะช่วยขจัด หรือผ่อนคลายความเหนื่อยเมื่อยล้าทางด้านร่างกายและจิตใจ

ในความหมายนี้ นันทนาการจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายและจิตใจของบุคคลได้อย่างแท้จริง

2. นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่าง โดยไม่มีการบังคับหรือเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีผลก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์ สุข สนุกสนานหรือความสุขสงบ และกิจกรรมนั้นๆ จะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมศิลปหัตถกรรม การอ่าน-เขียน กิจกรรมอาสาสมัคร ศิลปวัฒนธรรม งานอดิเรก เกม กีฬา การละคร ดนตรี กิจกรรมเข้าจังหวะ และนันทนาการกลางแจ้งนอกเมือง

3. นันทนาการ หมายถึง กระบวนการ หรือประสบการณ์ที่บุคคลได้รับโดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างเป็นสื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล

4. นันทนาการ หมายถึง เป็นสถาบันทางสังคมหรือแหล่งศูนย์กลางของสังคม เพื่อให้บุคคลหรือสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแล้วก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางร่างกายและพัฒนาทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม ซึ่งโดยปกติรัฐมีหน้าที่จัดแหล่งนันทนาการในรูปแบบต่างๆ เช่น สวนสาธารณะในเมือง สวนหย่อม ศูนย์เยาวชน ห้องสมุดสำหรับประชาชน ดนตรีสำหรับประชาชน วนอุทยาน และอุทยานแห่งชาติ

2.2 ความสำคัญและความจำเป็นของนันทนาการ

ในภาวะสังคมปัจจุบัน นันทนาการมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น ทุกขณะ สรุปรูปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.2.1. ความสำคัญต่อตัวเอง คนทุกคนหากได้แสดงออก ได้พูดจา ได้ร้องเพลง ได้ออกกำลังกาย ได้พักผ่อน ได้พักผ่อนหย่อนใจกับธรรมชาติ ฯลฯ จะมีความปิติสุข มีความสนุกสนาน อารมณ์แจ่มใส ไม่เครียด สุขภาพก็จะดีพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ กิจกรรมเหล่านั้นเป็นองค์ประกอบของนันทนาการทั้งสิ้น และเป็นองค์ประกอบตามธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง เพราะอยู่ในตัวเรามาตั้งแต่เกิดแล้ว เพียงแต่เรามีได้ประมวลไว้เป็นหมวดหมู่ เป็นลำดับ และไม่ดึงออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์เอง หากจะกล่าวว่า "เมื่อเกิดเป็นคนแล้วไม่มีใครไม่มีนันทนาการในหัวใจ" ก็ย่อมไม่ผิด

2.2.2. ความสำคัญต่อครอบครัว กิจกรรมนันทนาการ เป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดความรัก ความอบอุ่น และสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้สมาชิกภายในครอบครัวได้เป็นอย่างดี และช่วยลดปัญหาการใช้เวลาว่างที่ไม่เกิดประโยชน์ ให้กลายเป็นประโยชน์สูงสุด

2.2.3. ความสำคัญต่อชุมชนและระบบสังคม สังคมเกิดจากการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยคนกระทำให้มีการเคลื่อนไหวไปมา ด้วยการผูกพันโยงใยต่อเนื่องเป็นโครงสร้างตั้งแต่เล็ก เช่น ในครอบครัว ในหมู่เพื่อนฝูง จนกระทั่งโตเป็นระดับองค์กร ซึ่งที่ใดมีองค์กรที่มีโครงสร้างซับซ้อนแน่นอนหนาก็ย่อมจะมีปัญหาตามมามากมาย โดยเฉพาะปัญหาอันเนื่องมาจากจิตใจ เช่น จิตใจเป็นพิษเพราะเกิดมลภาวะทางจิต (Mind Pollution) ทำให้ศักยภาพการทำงานลดลงอย่างรวดเร็ว คนในองค์กรขาดคุณภาพ มีปัญหาการขัดแย้ง อาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ในสังคมตามมา เช่น อากาศเป็นพิษ น้ำเป็นพิษ สูญเสียผลผลิต ปัญหา อาชญากรรม เป็นต้น ทั้งหมดเหล่านี้เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น ผลกระทบที่ตามมาคือโครงสร้างของสังคมและพฤติกรรมสังคมเบี่ยงเบนทันที ความสุขและการมีสุขภาพดีทั้งส่วนบุคคล ส่วนรวม และสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นเกิดได้จากการกระทำกิจกรรมทางนันทนาการ เพราะการมีสุขภาพจิตดีจะมีความสัมพันธ์กันโดยตรงกับความสามารถและเจตจำนงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรม (Bucher, 1961) นันทนาการจะช่วยพัฒนาชุมชน ให้มีความสมบูรณ์หลาย ๆ ด้านด้วยกัน คือ

2.2.3.1 ช่วยสร้างคนให้เป็นสมาชิกที่ดี มีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความขยันขันแข็ง ทั้งนี้เพราะนันทนาการนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมนันทนาการเข้าช่วยในการเสริมสร้างสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ จะช่วยทำให้สมาชิกในสังคมรู้จักการเสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2.2.3.2 ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม การปล่อยปละละเลยกลุ่มวัยรุ่นที่มีเวลาว่างมากเกินไป จนทำให้เขาหันไปหาอบายมุข และประพฤติดัวไม่ดี จนก่ออาชญากรรมได้ในที่สุด ดังนั้น หากชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมนันทนาการให้กับกลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้ได้ ก็จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้อีกวิธีหนึ่ง

2.2.3.3 ช่วยทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมนันทนาการนั้นจะครอบคลุมไปจนถึงเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม เป็นการป้องกันปัญหามลภาวะได้อีกทางหนึ่ง เช่น การจัดสวนหย่อมที่ดี หรือการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับ ก็จะช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

2.2.3.4 ความสำคัญต่อประเทศชาติ กิจกรรมนันทนาการ นับว่ามีบทบาทต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะกิจกรรมนันทนาการนั้น จะช่วยสร้างประชากรให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ลดปัญหาอาชญากรรม ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุข

ดังนั้นสังคมจะเป็นสุข สง่างามและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องสวยงาม ก็ด้วยผลจากการมีกิจกรรมนันทนาการทั้งสิ้น ซึ่งกิจกรรมนันทนาการนั้นมีมากมาย เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬาเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกมต่าง ๆ ดนตรี (เล่นหรือฟัง) ร้องเพลง ฟังเพลง ฟังวิทยุ

คู่มือ ภาพยนตร์ ทำงานอดิเรก ร่วมสร้างสรรค์ ร่วมกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม ทัศนศึกษา ท่องเที่ยว เข้าค่ายแรมคืน อ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นต้น

2.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมนันทนาการ

2.3.1. เพื่อพัฒนาอารมณ์กิจกรรมนันทนาการเป็นกระบวนการเสริมสร้าง และพัฒนา อารมณ์ของบุคคลและชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่าง หรือเวลาอิสระ การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคม ยอมรับ สามารถก่อให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน

2.3.2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ กิจกรรมนันทนาการ ช่วยสร้างประสบการณ์ ใหม่ให้แก่ผู้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะความหลากหลายกิจกรรม เช่น การท่องเที่ยว ทัศนศึกษา การ เสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานที่และทรัพยากรท่องเที่ยว ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และ พื้นฐานเดิมของบุคคลหรือชุมชน

2.3.3. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ กิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรม บางอย่างที่เคยเข้าร่วมมาแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจ หรือความทรงจำเดิม ก็จะเป็น การเพิ่มพูนประสบการณ์ทั้งสิ้น

2.3.4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม กิจกรรมนันทนาการ จะส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบุคคลและชุมชน ฝึกให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจและสมัครใจ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนความ รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในฐานะองค์กรของสังคม

2.3.5. เพื่อส่งเสริมการแสดงออก กิจกรรมนันทนาการหลายประเภท เป็นการ ส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกทางด้านความรู้สึกรู้จักคิด สร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การ เลียนแบบสถานการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ ทำให้สามารถเรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความ มั่นใจ ความเข้าใจและการควบคุมตนเอง

2.3.6. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนา อารมณ์ ความสุข ความสามารถของบุคคล สุขภาพและสมรรถภาพทางกายและจิตใจ ความสมดุล ทางกาย และจิต สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ของสังคมทุกเพศและวัย นอกจากนี้ ยังช่วย พัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากรทุกกลุ่มด้วย

2.3.7. เพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ กิจกรรมนันทนาการจะช่วยส่งเสริม พฤติกรรม และพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ ของคนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ตามความสนใจและความต้องการของบุคคล เช่น การจัดกิจกรรม นันทนาการนานาชาติ คือ มหกรรมกีฬาโอลิมปิก ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีและมิตรภาพ ของมวลมนุษยชาติ

2.3.8. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมนันทนาการเป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเอง รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มและสังคมได้เป็นอย่างดี เป็นการพัฒนาบทบาทของการเป็นพลเมืองดี ไม่เห็นแก่ตัวช่วยเหลือสังคมส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้สังคมอบอุ่น และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

2.3 การจัดกิจกรรมนันทนาการ

เป็นกระบวนการทำงานเพื่อบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยอาศัยบุคลากร คือผู้จัดกิจกรรม และผู้ร่วมกิจกรรม ให้ทำงานประสานกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีผู้บริหาร หรือผู้จัดกิจกรรม เป็นผู้นำเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของทุกฝ่าย และไม่อาจจะประสบความสำเร็จได้จากการแยกกันทำ (พีระพงษ์ บุญศิริ, 2542)

หลักโดยทั่วไปของการจัดกิจกรรมนันทนาการให้มีประสิทธิภาพ

1. มีการจัดวางแผนกิจกรรมที่จะจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผน
2. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการจัดกิจกรรมนันทนาการแต่ละอย่าง
3. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารอย่างทั่วถึงจัดกิจกรรมนันทนาการให้สอดคล้องกับนโยบายทางการเมือง และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
4. จัดกิจกรรมนันทนาการให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึงหลากหลาย
5. จัดตามความต้องการ ความสนใจของผู้เข้าร่วม
6. จัดโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการให้กว้าง สนองตอบความต้องการของสมาชิกอย่างเหมาะสม
7. จัดกิจกรรมนันทนาการให้ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน
8. จัดกิจกรรมนันทนาการให้เหมาะสมกับฤดูกาล โอกาส เวลา ฐานะทางเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน
9. จัดโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการให้สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมนันทนาการขององค์กรอื่นๆ

2.4 กิจกรรมนันทนาการ

สมบัติ กาญจนกิจ (2544) ได้สรุปกิจกรรมนันทนาการออกเป็น 15 หมวดหมู่ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬา และกีฬาเพื่อการแข่งขัน (Games and sport) เกม และกีฬาเป็นกิจกรรมที่การความสัมพันธ์กัน ระหว่างทักษะการเคลื่อนไหว สติปัญญา ความ

ทนทาน และพลังกำลังของร่างกาย ในการประกอบกิจกรรม ซึ่งบางกิจกรรมจะมีการใช้อุปกรณ์ต่างๆ โดยมีจะจัดกิจกรรมนี้ในสถานที่ๆ เป็นบริเวณกว้าง ในการเล่น หรือการแข่งขัน ก็จะมีกฎกติกาในการเล่นตายตัว เฉพาะแต่ละชนิดเกมกีฬา เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เสมอภาค สนุก และท้าทาย ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการประเภทเกม กีฬา จึงเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานตื่นเต้น และท้าทายความสามารถของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งยังมีหลากหลายกิจกรรม สามารถเลือกเข้าร่วมได้อย่างเหมาะสมทุกเพศทุกวัย เป็นที่นิยม

2. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ สุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน จุดมุ่งหมายของนันทนาการประเภทหนึ่ง ก็เพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิตของคนให้สมบูรณ์ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นพร้อม ๆ กับความสนใจในสุขภาพของคนในปัจจุบันคือ กิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ ซึ่งกิจกรรมนันทนาการประเภทนี้เป็นกิจกรรมแบบผสมผสานเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการชีวิต (Life style management)

3. กิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวทัศนศึกษา (Tourism and traveling) การท่องเที่ยว ทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมนันทนาการที่บุคคล และชุมชนให้ความสนใจ และนิยมเลือกในช่วงเวลาว่างหรือเวลาอิสระมากที่สุดประเภทหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตที่มีรูปแบบที่น่าสนใจ หรือเรียกว่า สิ่งดึงดูดความสนใจ (Attractions) ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย

4. กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง/นอกเมือง (Outdoor recreation) เป็นกิจกรรมที่หลากหลายที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติ สภาพแวดล้อม มลภาวะเป็นพิษ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล และสังคม

5. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม (Social recreation) ดังที่เข้าใจกันทั่วไป มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องการความรัก ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และการเป็นเจ้าของ ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการทางสังคมเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม โอกาส มนุษย์สัมพันธ์ ความเข้าใจ ความสามัคคีอันดีต่อเพื่อนมนุษย์

6. กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์ และมนุษย์สัมพันธ์ (Group process) กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมมนุษย์สัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม การประสานร่วมมือกันของกลุ่ม และยังส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ พฤติกรรมของกลุ่มของสังคมในวิถีประชาธิปไตยอีกด้วย กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ให้อัจฉกหน้าที่รับผิดชอบ และบทบาทของตนเอง และสังคมที่ดี

7. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาจิตใจ และความสงบสุข อารมณ์ของมนุษย์นั้นเกิดจากสิ่งกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบ ซึ่งเหตุการณ์หนึ่ง อาจจะส่งผลต่ออารมณ์ของแต่ละคนแตกต่างกันออกไป เหตุการณ์ที่มากระทบแล้วทำให้เกิดความพึงพอใจ ความยินดี อารมณ์ที่เกิดขึ้นคือ ความสุข

8. กิจกรรมนันทนาการงานอดิเรก (Hobby) งานอดิเรกจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณค่าชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตเป็นการบำบัดทางกาย และจิตใจ ส่งเสริมโอกาสให้บุคคลได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจ สัมผัส และกระทำด้วยความเต็มใจในช่วงเวลาอิสระ เวลาว่าง และเพื่อพัฒนาชีวิตของบุคคล และสังคม

9. กิจกรรมนันทนาการการละคร (Drama) นันทนาการประเภทละคร เป็นกิจกรรมการแสดง ออกเป็นการระบายอารมณ์ หรือกิจกรรมของชีวิตประจำวัน การสร้างความรู้สึกรู้สึกการแสดงออกแห่งตน

10. กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (Art and crafts) กิจกรรมศิลปหัตถกรรม หมายถึงการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยมือ หรืองานศิลปะด้านต่าง ๆ ที่ทำขึ้นด้วยมือ ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม จึงหมายถึง งานด้านศิลปะต่าง ๆ ที่ทำด้วยมือเวลาว่าง และมีได้ทำเป็นอาชีพ หรือหวังผลกำไรใด ๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะความสามารถในการใช้มือสร้างงานฝีมือให้แก่ชุมชน เพื่อพัฒนาอารมณ์สุขทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ผู้เข้าร่วมสามารถใช้จินตนาการของตน สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเป็นตัวของตัวเอง สามารถคิดแปลงให้เหมาะสมกับทุกเพศ ทุกวัย

11. กิจกรรมนันทนาการการดนตรี และร้องเพลง (Music and singing) ดนตรีเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสาร หรือถ่ายทอดความรู้สึกของมวลมนุษยชาติ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน บุคคล ชุมชน คู่กันเคยกับดนตรี ทั้งในด้านการเรียนรู้การสื่อสาร การแสดงออกแห่งตน การทำทนาย การแสดงความสามารถสูงสุดที่บุคคลพึงกระทำได้ ดนตรีเป็นการระบายอารมณ์ เป็นการระบายความเครียดขณะทำงาน หรือเวลาว่าง กล่าวโดยสรุป ดนตรีเป็นนันทนาการที่ต้องมีควบคู่กับสังคม เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน มีบทบาทต่อสังคม ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

12. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ (Special events) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสเทศกาลพิเศษ ต้องมีการจัดเตรียมสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าร่วมกันทำงาน เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีของชุมชน

13. กิจกรรมนันทนาการวรรณกรรม อ่าน พูด เขียน (Reading, speaking and writing) นันทนาการประเภทวรรณกรรมส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาทักษะทางด้านความรู้ความสามารถ จัดได้ทุกระดับทุกเพศทุกวัย กิจกรรมก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การแสดงออกแห่งตนอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดการพัฒนาจินตนาการ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมแบบประหยัดได้ และเป็นกิจกรรมเก่าแก่ของมนุษยชาติ

14. การบริการอาสาสมัคร (Voluntary service) กิจกรรมอาสาสมัครเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การให้ และการรับ การร่วมมือของชุมชนอันจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

และการพัฒนาจิตใจของบุคคล และสังคม อาสาสมัครเป็นการให้บริการ โดยปราศจากสินจ้างรางวัล เป็นการส่งเสริมทักษะและการสร้างคุณภาพชีวิต การให้บริการอาสาสมัคร เป็นการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติ โดยอาศัยแรงงาน ความร่วมมือของกลุ่ม หน่วยงานเอกชน ชุมชน และองค์การ ธุรกิจการค้าที่ต้องบริการชุมชน

15. กิจกรรมนันทนาการการเต้นรำ (Dances) การเต้นรำนั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงออกผ่านการเคลื่อนไหว เป็นการแสดงของมนุษย์ในความสามารถที่จะเคลื่อนไหว ซึ่งท่าทางต่าง ๆ ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของกิจกรรมในชีวิตของมนุษย์ และวัฒนธรรม การเต้นรำเป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ความสุข เสียใจ ความรัก สงคราม การบูชา ฯลฯ การเต้นรำเป็นกิจกรรมยามว่างที่มีคุณค่ามาก สำหรับผู้ที่เข้าร่วมแต่ละคน การเต้นรำ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างให้ร่างกาย แข็งแรงสมส่วน ช่วยผ่อนคลายความเครียด พัฒนารูปร่างให้งดงาม และควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้เป็นอย่างดี

2.5 บุคลากรด้านนันทนาการ

การจัดการนันทนาการสำหรับชุมชนนั้นมีสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง นั่นก็คือการจัดการด้านบุคลากร ทั้งนี้ผู้ที่บริหาร ผู้ดำเนินการ หรือผู้จัดการเรียกว่าเป็นผู้นำนันทนาการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะจัดนันทนาการให้มีประสิทธิภาพ โดยคุณสมบัติของผู้นำนันทนาการ มีดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2542)

1. ด้านความรู้ มีความรอบรู้เรื่อง
 - 1.1 นันทนาการชุมชน
 - 1.2 นันทนาการธุรกิจการค้า
 - 1.3 นันทนาการอาสาสมัคร
 - 1.4 แหล่งนันทนาการ
 - 1.5 การจัดการและการบริหารงาน
 - 1.6 การวัดและประเมินผล
2. ด้านความเป็นผู้นำกิจกรรม
 - 2.1 สามารถเลือก และตั้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมให้เหมาะสม
 - 2.2 สามารถจัดทำโครงการระยะสั้น ระยะยาว โดยมีแผนงาน
 - 2.3 สามารถใช้แรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมมีความสนใจและได้แสดงออก
 - 2.4 สามารถใช้แรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมมีความสนใจและได้แสดงออก
 - 2.5 สามารถสาธิตและอธิบายกิจกรรมได้ชัดเจนถูกต้อง
3. ด้านบุคลิกภาพ
 - 3.1 กระฉับกระเฉง ว่องไว และเฉลียวฉลาด

- 3.2 มีท่าทางสง่าผ่าเผย อุ่มแอ้ม เป็นมิตร
- 3.3 มีมารยาท สุภาพ เรียบร้อย ทั้งกาย วาจา ใจ
- 3.4 รู้จักวางตัวได้ถูกต้องและเหมาะสมทุกกาลเทศะ
- 3.5 มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
- 3.6 มีคุณธรรม และจริยธรรม
- 3.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. ด้านการบริหาร
 - 4.1 รู้จักการวางแผน การบริหาร และจัดการองค์กร
 - 4.2 รู้จักการบริหารงานบุคคล
 - 4.3 รู้จักการบริหารการเงิน
 - 4.4 รู้จักการบริหารงาน พัสดุ ครุภัณฑ์
 - 4.5 รู้จักการบริหารงานซ่อมบำรุง
5. ด้านความสามารถพิเศษ
 - 5.1 มีความสามารถในการใช้เครื่องพิมพ์ดีดและเครื่องคอมพิวเตอร์
 - 5.2 มีความสามารถในการใช้เครื่องสำนักงาน
 - 5.3 รู้เรื่องกฎหมายแรงงาน
 - 5.4 มีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ และติดต่อสื่อสาร

3. เทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟาย เป็นเทคนิคที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับกันมากในวงการวิจัยทางการศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีที่มีระบบใช้ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในประเด็นหนึ่งที่ต้องการรู้และเป็นเทคนิคการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้มาซึ่งฉันทามติ หรือความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นหนึ่งอันเดียวกัน (Consensus) โดยไม่มีการเผชิญหน้าโดยตรงเช่นเดียวกับการระดมสมอง (Brain Storming) หรือการประชุมกลุ่มแบบอื่นๆ ทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ เป็นอิสระและไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเสียงส่วนใหญ่หรือความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคนใด (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์, 2528; อุทุมพร จามรมาน, 2540)

3.1 ความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟาย เป็นเทคนิคที่ได้รับการตั้งชื่อตามชื่อของวิหารเดลฟาย อันเป็นวิหารศักดิ์สิทธิ์สมัยกรีกโบราณ ที่ถือเป็นศูนย์กลางของความเชื่อ และการเดินทางมาขอคำทำนายเกี่ยวกับอนาคตของเทพเจ้า (เทพอพอลโล) ของผู้คนในสมัยนั้น เทคนิคเดลฟายถูกค้นพบและพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) โดยนักวิจัยของบริษัทแรนด์ (The Rand Corporation) ชื่อ โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) นอร์แมนด์ คาลกี (Norman Dalkey) และนิโคลาฟ เรสเซอร์ (Nicholas Rescher) เพื่อประโยชน์ในการทำนาย วางแผนและการตัดสินใจเกี่ยวกับการทำนายเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสำคัญ (ขนิษฐา วิทยาอนุมาส, 2530; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์, 2528)

สำหรับ อุทุมพร จามรมาน (2540) ได้อธิบายถึงความเป็นมาของเทคนิคเดลฟาย ว่า เทคนิคเดลฟาย เกิดขึ้นในปี 1953 โดย Olaf Helmer และ Norman Dalkey เพื่อแก้ปัญหาการตัดสินใจเกี่ยวกับทหาร โดยตั้งชื่อว่าเป็นโครงการเดลฟาย (Project Delphi) ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทแรนด์ (Rand Cooperation) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ลงมติเอกฉันท์ในการประมาณจำนวนลูกระเบิดปรมาณู โดยใช้การสัมภาษณ์หรือส่งแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่เลือกที่จะไม่ให้ผู้เชี่ยวชาญประจันหน้ากัน ข้อความในแบบสอบถามมุ่งที่จะดึงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนและเหตุผลที่เขาคิดว่าเกี่ยวข้องกับสร้างระเบิดกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น กลุ่มนักวิจัยจะต้องมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงทุกๆ ด้านพร้อมอยู่ในมือ กระบวนการนี้ใช้แบบสอบถามหลายรอบ แต่ละรอบได้มีการพิจารณาคำตอบเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ผู้ตอบ

ต่อมาเทคนิคเดลฟายนี้ได้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2495 เพื่อใช้ในการศึกษาและการวิจัยทางทหารของกองทัพอากาศอเมริกัน และได้ถูกปกปิดเป็นความลับไว้ถึง 10 ปี มาเปิดเผยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 (เกษม บุญอ่อน, 2522) พร้อมทั้งมีการกระจายเกี่ยวกับเทคนิค

เดลฟายอย่างกว้างขวางจากบทความเรื่อง “An Experimental Application of the Delphi Method of the Use of Expert” ที่มี โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และ นอร์แมน คาลกี (Norman Dalkey) เป็นผู้เขียนลงในวารสาร Management Science ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน พ.ศ. 2506 (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523) จนทำให้เทคนิคเดลฟายเป็นที่รู้จัก และถูกนำมาใช้ในงานวิจัยสาขาต่างๆ อย่างแพร่หลาย

3.2 ความหมายของเทคนิคเดลฟาย

มีผู้รู้หลายท่านได้ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟาย ในลักษณะใกล้เคียงกันดังต่อไปนี้

โอลาฟ เฮลเมอร์ และ นิโคลัส เรสเซอร์ (อ้างถึงใน ประยูร ศรีประสาธน์, 2523) ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟายว่า “เป็นโครงการจัดทำอย่างละเอียดรอบคอบในการที่จะสอบถามบุคคลด้วยแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เพื่อที่จะได้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นกลับมา โดยมุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณา การตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต”

อเล็กซ์ เจ คูคานิส (อ้างถึงใน นัยนา นุรารักษ์, 2539) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่าเป็นการทำนายเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะเป็นไปได้ในอนาคต เทคนิคนี้ มุ่งที่จะลดผลกระทบหรืออิทธิพลของบุคคลอื่น ๆ ในกรณีที่ต้องมีการเผชิญหน้ากัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการลดผลกระทบทางด้านความคิดระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เทคนิคเดลฟาย เป็นวิธีการรวบรวมคำตอบที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องที่เราต้องการจะศึกษาในขณะที่ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้เกี่ยวข้องจะถูกจำกัดด้วย

อัลเฟรด รัสปี จูเนียร์ (อ้างถึงใน ประยูร ศรีประสาธน์, 2523) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “เป็นเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจแต่เดิมที่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือความคิดเห็นของกลุ่ม หรือมติของที่ประชุม”

ประยูร ศรีประสาธน์ (2523) ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “เทคนิคเดลฟายเป็นกระบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคนเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลา ปริมาณ และ/หรือสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็นที่นี้โดยวิธีการเสาะหาความคิดเห็นด้วยการใช้แบบสอบถามแทนการเรียกประชุม”

สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ (2528) ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “เทคนิคเดลฟาย คือกระบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือมากที่สุด โดยไม่ต้องนัดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มาประชุมกัน แต่ใช้การตอบแบบสอบถามแทน ซึ่งเทคนิคนี้จะทำให้สามารถระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในที่ต่างๆ ได้โดยไม่จำกัด ทั้งยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย

นอกจากนี้ก็ยังช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลความคิดเห็นของผู้อื่น หรือของเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุม”

ขนิษฐา วิทยานูมาส (2530) กล่าวสรุปถึงความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการรวบรวมคำตอบหรือความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะเป็นไปได้ในอนาคต โดยมุ่งลดผลกระทบด้านความคิดระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน”

อุทุมพร จามรมาน (2540) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า “เทคนิคเดลฟาย คือเทคนิคที่สกัดความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นเอกฉันท์ เพื่อการตัดสินใจ เทคนิคเดลฟายเป็นการจัดกระทำเป็นกลุ่ม โดยให้ข้อมูลย้อนกลับหลังจากการพิจารณาคำตอบเป็นข้อๆ เทคนิคเดลฟายช่วยให้ผู้ตอบได้ทบทวนคำตอบของตน และอาจแก้ไขคำตอบของตนหลังจากที่ได้ข้อมูลย้อนกลับ

Jensen (1996) ได้ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟาย ว่า เป็นโครงการจัดทำรายละเอียดรอบคอบ ในการที่จะสอบถามบุคคลด้วยแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เพื่อจะได้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นกลับมา โดยมุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต

Johnson (1993) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจแต่เดิมที่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะหรือความคิดเห็นของกลุ่มหรือมติของที่ประชุม

ดิลก บุญเรืองรอด (2530) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่าเป็นวิธีการนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาใช้ประโยชน์อย่างมีระบบแบบแผน หรือเป็นการขจัดผลการตัดสินใจของกลุ่ม เป็นเทคนิคของการรวบรวมข้อมูลที่เอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่ง หรือความคิดเห็นของกลุ่มที่มาประชุมกัน

ประเทือง เพ็ชรรัตน์ (2530) ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นกระบวนการหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับเรื่องราวในอนาคตที่กระจายกันให้สอดคล้องกันอย่างมีระบบ ซึ่งจะนำไปใช้ในการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ชนิตา รัศมีพลเมือง (2534) ได้กล่าวถึงความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นเทคนิคในการทำนายเหตุการณ์ หรือความเป็นไปได้ในอนาคตโดยอาศัยฉันทามติ หรือ Consensus ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นแนวคิดหรือเป็นการทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นหรือความเป็นไปในอนาคต ข้อสรุปจากฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนี้ จะสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ได้ ทั้งในเชิงวิชาการและบริการ

จากความหมายของเทคนิคเดลฟายข้างต้น สรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย คือ กระบวนการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจอย่างอิสระจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) สำหรับผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นฉันทามติหรือสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Consensus) ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

3.3 คุณลักษณะของเทคนิคเดลฟาย

ประยูร ศรีประสาธน์ (2523) วันทนีย์ ชูศิลป์ (2525) และ ขนิษฐา วิทยาอนุมาส (2530) กล่าวถึงคุณลักษณะของเทคนิคเดลฟายไว้สอดคล้องสัมพันธ์กัน สรุปได้ดังนี้

1. การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายเป็นการวิจัยที่อาศัยวิธีการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลผู้เชี่ยวชาญในปัญหานั้นๆ โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยไม่ให้ความคิดเห็นของผู้อื่นมีอิทธิพลหรือมีผลกระทบต่อการศึกษาตัดสินใจของตนเพราะผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไม่ทราบว่าใครบ้างที่ถูกเลือกเข้าร่วมในโครงการ ทั้งนี้เพราะไม่มีการเปิดเผยรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
2. การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เป็นการวิจัยที่เหมาะสมสำหรับการทำนายหรือการพยากรณ์ หรือการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ
3. มีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมในการวิจัยอย่างชาญฉลาดและรอบคอบ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะไม่ทราบว่าใครเข้าร่วมบ้าง และมีจำนวนเท่าไร ซึ่งจะเป็นการขจัดอิทธิพลของผู้เชี่ยวชาญบางคนที่อาจมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่นๆ ดังนั้นในการวิจัยจึงนิยมใช้แบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบหรือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในเรื่องที่วิจัยนั้นเป็นอย่างดี และจะต้องเป็นผู้ที่มีความยินดี และเต็มใจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกขั้นตอน หรือแสดงความคิดเห็นจนกว่าการวิจัยจะสิ้นสุดลง
4. เงื่อนไขหรือกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ หรือแสดงความคิดเห็นอย่างตรงประเด็น จึงนิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพราะความสามารถชัดเจนและตรวจสอบได้ดี ผู้ตอบเข้าใจคำถามตรงกัน มีการย้ำหลายรอบเพื่อให้ได้คำตอบหรือความคิดเห็นที่เที่ยงตรง การสอบถามรอบหลังๆ (รอบที่สองเป็นต้นไป) ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะให้เห็นคำตอบของกลุ่มด้วย เพื่อจะได้ทบทวนความคิดเห็นของตนเองใหม่ด้วยว่าสอดคล้องหรือแตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่ม และมีอิสระที่จะเปลี่ยนแปลงหรือคงความคิดเห็นเดิมของตนไว้
5. การใช้สถิติวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยทั่วไปจะใช้สถิติการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางและการวัดกระจาย เช่นการหาคำตอบที่เป็นตัวแทนของคำตอบทั้งกลุ่ม การลดการ

กระจายของคำตอบโดยสถิติที่ใช้คือ มัธยฐาน (Median : Mdn) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : I.R.) เป็นต้น

จากคุณลักษณะของเทคนิคเดลฟายข้างต้น จะเห็นว่า ลักษณะของเทคนิคเดลฟาย จะคล้ายกับการสำรวจ แต่ต่างกันตรงที่เทคนิคเดลฟายจะส่งคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบหลายรอบ (3 รอบหรือมากกว่า) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสพิจารณาคำตอบที่เป็นความคิดเห็นของตนอีกครั้ง หนึ่ง ในขณะที่การสำรวจจะไม่มี การป้อนข้อมูลย้อนกลับ จะใช้การส่งคำถามเพียงครั้งเดียว

3.4 ประเภทของเทคนิคเดลฟาย

อุทุมพร จามรมาน (2540) กล่าวถึงประเภทของเทคนิคเดลฟายว่า เทคนิคเดลฟาย แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

ประเภทแรกคือ เทคนิคที่ใช้กระดาษ - ดินสอ ซึ่งเรียกว่า แบบฝึกหัดเดลฟาย (Delphi Exercise) ลักษณะของประเภทนี้ได้แก่ การสร้างแบบสอบถามแล้วส่งไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่เพื่อให้แบบสอบถามกลับ กลุ่มผู้สร้างแบบสอบถามนำคำตอบมาพิจารณาสรุปข้อพัฒนาเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีโอกาสทบทวนคำตอบของตนโดยผ่านแบบสอบถามรอบที่สอง ซึ่งเทคนิคเดลฟายแบบนี้เป็นการผสมผสานระหว่างคำตอบของกลุ่ม และกระบวนการศึกษาหาหรือด้วยแบบสอบถาม บางทีเรียกวิธีนี้ว่า “เทคนิคเดลฟายแบบเก่า” (Conventional Delphi)

ประเภทที่สอง เป็นเทคนิคเดลฟายแบบใหม่ที่เรียกว่า เดลไฟประชุม (Delphi Conference) แทนการมีกลุ่มผู้สร้างและปรับปรุงแบบสอบถามให้ใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีโปรแกรมสรุปคำตอบ วิธีนี้ลดความล่าช้า เนื่องจากการปรับปรุงคำตอบของแต่ละรอบ โดยผู้ตอบนั่งอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์เมื่อเขาตอบคำถามไป คอมพิวเตอร์จะประมวลรวมกับของคนอื่น และสรุปผลให้เขาได้รู้ทันที ซึ่งเขาก็จะได้ตอบกลับ ทำเช่นนี้เรื่อยๆ กับทุก ๆ คนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ วิธีนี้ บางทีเรียกว่า “เดลฟายเชิงเวลาจริง” (Real - Time Delphi)

ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด เทคนิคเดลฟายจะมีขั้นตอนอยู่ 4 ขั้นตอน คือ

1. เป็นการเสาะแสวงหาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เป็นกระบวนการมุ่งหาคำตอบว่ากลุ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ให้ทำอย่างไร (เช่นเขาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และเขาเข้าใจว่า ความสำคัญมาก ปานกลาง น้อย หมายถึงอะไร) ถ้าเกิดความไม่ลงรอยในความเห็น
3. เป็นการเสาะแสวงหาคำตอบเพื่อมุ่งความเห็นที่เป็นไปในแนวเดียวกัน
4. เป็นการประเมินสรุปความคิดเห็นที่ได้รับในตอนต้น ตลอดจนการพิจารณาข้อมูลย้อนกลับต่าง

3.5 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย มีดังนี้ (ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2530; ประยูร ศรีประสาธน์, 2523)

รอบที่ 1 แบบสอบถามในรอบแรกมักเป็นคำถามปลายเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้คำถามอย่างกว้างๆ บางครั้งผู้วิจัยอาจสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดก็ได้ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ กรณีเช่นนี้ผู้วิจัยควรเว้นช่องว่างในส่วนท้ายของคำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามต้องการ

รอบที่ 2 แบบสอบถามในรอบที่ 2 จะพัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบแรก โดยผู้วิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นที่ได้ทั้งหมดสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออก จากนั้นก็จัดสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ส่งกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นอีกครั้ง เพื่อลงมติจัดระดับความสำคัญของแต่ละข้อ หากมีข้อคำถามข้อใดที่ไม่ชัดเจนหรือควรมีการแก้ไขสำนวนผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้

รอบที่ 3 ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดในรอบที่ 2 มาหาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อนำค่าเหล่านี้มาใส่เพิ่มไปในแบบสอบถามรอบที่ 3 ที่มีข้อคำถามคงเดิม โดยแสดงค่าที่คำนวณได้ในรูปของสัญลักษณ์ หรือค่าตัวเลข พร้อมทั้งแสดงคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 ให้เห็นอีกครั้งในแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วย ทั้งนี้เพื่อส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนเองกลับกลุ่มว่ายังจะยืนยันคำตอบเดิมหรือปรับเปลี่ยนใหม่ หากคำตอบของตนไม่สอดคล้องกับคำตอบของกลุ่ม และต้องการยืนยันคำตอบเดิมให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

รอบที่ 4 ทำตามขั้นตอนเดียวกับรอบที่ 3 แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งโดยทั่วไปมักตัดรอบนี้ออก เพราะความคิดเห็นในรอบที่ 3 และรอบที่ 4 มีความแตกต่างกันน้อยมาก

3.6 จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เนื่องจากเทคนิคนี้ ต้องอาศัยความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถาม ฉะนั้นความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจะต้องขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ตอบว่ามีความรอบรู้ในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงหรือไม่ และจำนวนมากพอที่จะใช้เป็นผู้แทนในเรื่องนั้นหรือไม่

แมคมิลแลน (อ้างถึงใน เกษม บุญอ่อน, 2522) ได้เสนอผลการวิจัย เกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะใช้ในการวิจัยแบบเดลฟาย ว่าเท่าไรจึงจะเหมาะสมในการประชุมประจำปี California Junior Colleges Association เมื่อ ปี พ.ศ. 2514

ตาราง 3 แสดงการลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	การลดลงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 – 5	1.20 – 0.70	0.50
5 – 9	0.70 – 0.58	0.12
9 – 13	0.58 – 0.54	0.04
13 – 17	0.54 – 0.50	0.04
17 – 21	0.50 – 0.48	0.02
21 – 25	0.48 – 0.46	0.02
25 - 29	0.46 – 0.44	0.02

จะเห็นได้ว่าเมื่อจำนวนของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงไม่ควรมีน้อยกว่า 17 คน

3.7 ลักษณะของปัญหาที่ควรวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย

สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์ (2528) และชนิษฐา วิทยานุมาส (2530) กล่าวถึงลักษณะของปัญหาที่ควรวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่จะทำการวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน แต่สามารถวิจัยปัญหานั้นได้จากการรวบรวมการตัดสินใจแบบอัตวิสัย (Subjective Judgments) จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ
2. ปัญหาที่จะทำการวิจัยต้องการความคิดเห็นหลาย ๆ ด้านจากประสบการณ์ หรือความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ
3. ผู้ทำการไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ละคนมีผลกระทบ หรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินใจปัญหานั้นๆ
4. การพบปะเพื่อนัดประชุมกลุ่มทำได้ไม่สะดวก เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์หรือเสียค่าใช้จ่ายและเวลามากเกินไป
5. เมื่อไม่ต้องการเปิดเผยรายชื่อบุคคลในกลุ่ม เพราะความคิดเห็นของคนในกลุ่มเกี่ยวกับการวิจัยมีความขัดแย้งอย่างมาก
6. เป็นการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
7. เป็นการศึกษาความสอดคล้องต่อเนื่องกัน ระหว่างเป้าหมาย (Goal) และวัตถุประสงค์ (Objective) ของสิ่งต่างๆ

8. เป็นการศึกษาค่านิยมที่สอดคล้องต้องกัน
9. เป็นการประเมินผลสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
10. เป็นการศึกษาการรับรู้สถานการณ์ปัจจุบัน (Perceptions of Current Situation)

3.8 ข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟาย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เทคนิคเดลฟายมีข้อดีดังต่อไปนี้

1. สามารถหาความสอดคล้องของความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้โดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุมกลุ่ม ทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ เป็นอิสระและไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจทางความคิดหรืออำนาจของเสียงส่วนใหญ่
2. ข้อมูลที่ได้เป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง และเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการข้ถามหลายรอบ ถือเป็นคำตอบที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วอย่างรอบคอบ
3. เป็นเทคนิคในการแลกเปลี่ยนการศึกษาความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญทางตรงโดยที่เขาไม่รู้ตัว เพราะจากระบวนการของเทคนิควิธี จะช่วยผสมผสานความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญไปด้วย
4. เป็นเทคนิคที่สามารถรับข้อมูลจากคนจำนวนมากได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาสภาพภูมิศาสตร์ กลไกการดำเนินงานง่าย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่ำ
5. ผู้ทำการวิจัยสามารถลำดับความสำคัญของข้อมูลและเหตุผลในการตอบรวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี

ถึงแม้เทคนิคเดลฟายจะมีข้อดีหลายประการก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัดที่ผู้นำไปใช้ควรระวังหลายประการเช่นกัน ดังนี้ (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523; สุวรรณา เชื้อรัตนพงษ์, 2528; ขนิษฐา วิทยาอนุมาส, 2530; อุทุมพร จามรมาน, 2540)

1. การกำหนดกรอบให้ผู้เชี่ยวชาญ เป็นการจำกัดกรอบความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้แนวความคิดที่ได้ถูกจำกัดอยู่ในกรอบเฉพาะที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเท่านั้น
2. การคัดเลือกและเกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญ ถ้าไม่เหมาะสมจะทำให้ได้ผู้ที่ไม่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่ตนต้องการความคิดเห็นอย่างแท้จริง ทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือได้
3. ผู้วิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบแต่ละรอบ
4. การใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมากเกินไป และต้องตอบหลาย ๆ รอบ เพื่อกลั่นกรองความคิด ทำให้ผู้ตอบรู้สึกเบื่อหน่าย หรือรู้สึกว่าการตอบมากเกินไปจนอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบรอบหลัง ๆ

5. การสูญหายระหว่างทางของการส่งแบบสอบถาม หรือการไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบถ้วนแต่ละรอบ

จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น ยังมีปัจจัยสำคัญประการอื่นอีกที่ผู้นำเทคนิคเดลฟายไปใช้ควรให้การพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการตามกระบวนการของเทคนิคเดลฟายได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง อันจะนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

3.9 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้อย่างสมบูรณ์

3.9.1 เวลา ผู้ทำการวิจัยมีเวลามากพอที่จะดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิควิธีนี้ โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จึงเสร็จสิ้นกระบวนการ อาจช้าหรือเร็วกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าจะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบกลับคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละรอบ ผู้วิจัยต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสม ไม่เร่งรัดหรือเว้นระยะนานเกินไป เพราะการเว้นระยะนานเกินไปอาจทำให้ผู้เชี่ยวชาญลืม ขาดความต่อเนื่องทางความคิด เสียเวลาในการทบทวน และเกิดความเบื่อหน่ายได้ จำนวนวันที่น้อยที่สุดที่เหมาะสมในการกำหนดตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ตามที่ได้มีผู้ศึกษาไว้คือ ช่วง 7 วัน ส่วนการเตือนและการติดตามตอบกลับแบบสอบถามนั้น กลุ่มที่ได้รับการเตือนและการติดตามทางโทรศัพท์จะมีอัตราการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเตือน และการติดตามด้วยการ์ด และไปรษณียบัตร เนื่องจากสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ตอบได้ด้วยน้ำเสียง การทักทาย ตลอดจนเปิดโอกาสให้ซักถามในประเด็นที่ไม่เข้าใจได้ ทำให้ผู้ตอบเกิดความกระตือรือร้น และมีทัศนคติที่ดีต่องานวิจัย (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์, 2528; ขนิษฐา วิทยานูมาส, 2530)

3.9.2 ผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคเดลฟาย ต้องอาศัยความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถาม ฉะนั้นความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับต้องขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ตอบว่า มีความรู้ความเป็นเลิศในสาขานั้นๆ อย่างแท้จริง หรือเป็นผู้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบในประเด็นที่ศึกษา สำหรับจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ถึงแม้จะไม่มีกำหนดตายตัวว่าควรจะใช้จำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย พบว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนั้น มีตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจนถึงจำนวนร้อยคนหรือเป็นพัน ถ้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความแตกต่างกันมาก ก็อาจจะต้องใช้จำนวนผู้เชี่ยวชาญมาก (ขนิษฐา วิทยานูมาส, 2530) นอกจากนี้ อุทุมพร จามรมาน (2540) ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการเลือกผู้ตอบหรือผู้เชี่ยวชาญว่า ผู้ตอบคำถามในเทคนิคเดลฟาย คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาโดยตรง และเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว โดยผู้ตอบไม่มากนัก กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เลือกมิใช่สุ่ม ซึ่งมีความขัดแย้งกับ เกษม บุญอ่อน ที่กล่าวว่าอย่างน้อยที่สุดในรอบสุดท้ายควรจะมีถึง 10 คน และการเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะทำให้ผลที่ได้ น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เกษม บุญอ่อน (2522) พบว่า หากผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมากจนคงที่ นั่นคือจำนวน

ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยไม่ควรน้อยกว่า 17 คน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเลือกผู้เชี่ยวชาญให้มีจำนวนมากกว่า 17 คน เพราะการวิจัยเท่าที่ผ่านมาพบว่า จะมีผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งสูญหายไปในช่วงการทำวิจัย เนื่องจากไม่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครบทุกรอบ (ชนิษฐา วิทยาอนุมาส, 2530)

3.9.3 แบบสอบถามเพื่อให้ได้ความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น กระบวนการของเทคนิคเดลฟาย จึงต้องมีคำถามย้ำด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายรอบ (ชนิษฐา วิทยาอนุมาส, 2530) แบบสอบถามที่ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบนั้นมี 2 ชนิดคือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การเก็บรวบรวมข้อมูลรอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิด ส่วนรอบต่อๆ มาใช้แบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523; สุวรรณ เชื้อรัตนพงษ์, 2528; ชนิษฐา วิทยาอนุมาส, 2530) ลักษณะของแบบสอบถามแต่ละรอบที่ผู้วิจัยควรเอาใจใส่ก็คือ ข้อความในแบบสอบถามต้องชัดเจน สละสลวย ง่ายต่อการอ่าน และผู้ตอบแต่ละคนต้องเข้าใจตรงกันในคำถามหรือข้อความเดียวกัน (ประยูร ศรีประสาธน์, 2523; อุทุมพร จามรมาน, 2540)

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแต่ละรอบ มีดังนี้

รอบที่ 1 แบบสอบถามรอบแรกมักเป็นคำถามปลายเปิด มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้คำถามอย่างกว้างๆ บางครั้งผู้วิจัยอาจสร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิดก็ได้ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เชี่ยวชาญ กรณีเช่นนี้ผู้วิจัยควรเว้นช่องว่างในส่วนท้ายของคำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมตามต้องการ

รอบที่ 2 แบบสอบถามในรอบที่ 2 จะพัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบแรก โดยผู้วิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นที่ได้ทั้งหมดสังเคราะห์เข้าด้วยกัน ตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออก จากนั้นก็จัดสร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ส่งกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นอีกครั้ง เพื่อลงมติจัดระดับความสำคัญของแต่ละข้อ หากมีข้อคำถามข้อใดที่ไม่ชัดเจน หรือควรมีการแก้ไขสำนวน ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้

รอบที่ 3 ผู้วิจัยจะนำคำตอบที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดในรอบที่ 2 มาหาค่า มัชฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อนำค่าเหล่านี้ใส่เพิ่มเติมไปในแบบสอบถามรอบที่ 3 ที่มีข้อคำถามคงเดิม โดยแสดงค่าที่คำนวณได้ในรูปของสัญลักษณ์หรือค่าตัวเลข พร้อมทั้งแสดงคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 ให้เห็นอีกครั้งในแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนเองกับกลุ่มว่ายังจะยืนยันคำตอบเดิมหรือปรับเปลี่ยนใหม่ หากคำตอบของตนไม่สอดคล้องกับคำตอบของกลุ่ม และต้องการยืนยันคำตอบเดิมให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย

รอบที่ 4 ทำตามขั้นตอนเดียวกับรอบที่ 3 แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งโดยทั่วไปมักคัดรอบนี้ออก เพราะความคิดเห็นในรอบที่ 3 และรอบที่ 4 มีความแตกต่างกันน้อยมาก (ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2530; ประยูร ศรีประสาธน์, 2523)

3.9.4 ผู้วิจัยต้องมีความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาคำตอบ ให้ความสำคัญต่อคำตอบที่ได้รับอยู่เสมอกันทุกข้อไม่ว่าผู้ตอบแต่ละคนจะตอบครบทุกข้อหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อมิให้พลาดข้อความหรือเหตุผลที่แท้จริงของเรื่อง รวมทั้งต้องวางตัวเป็นกลางไม่มีความลำเอียงหรือนำความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปพิจารณาร่วมด้วยเพราะอาจส่งผลให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องอาศัยความอดทนและใช้มนุษยสัมพันธ์อันดีให้ได้มาซึ่งข้อมูลครบตามต้องการ (ขนิษฐา วิทยานุมาส, 2530)

3.10 ปัญหาที่พบในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ขนิษฐา วิทยานุมาส (2530) กล่าวถึงปัญหาที่พบในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ดังนี้

1. ผู้วิจัยต้องมีความอดทนที่จะรอคอยหรือติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญ และต้องใช้ความพยายามในการติดตามทวงถามข้อมูล
2. เวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาก ดังนั้นหากผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วม โครงการวิจัยมีจำนวนมากก็จะต้องเสียเวลามากขึ้น
3. การตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 กรณีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่งไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และถ้าหากยืนยันความคิดเห็นของตน ก็จะถูกขอร้องให้แสดงเหตุผลประกอบ เงื่อนไขนี้ทำให้ผู้เชี่ยวชาญหลายคนเปลี่ยนความคิดเห็นของตนให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่ม
4. ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มจะถูกตัดออกทั้ง ๆ ที่บางครั้งเป็นความคิดเห็นที่ดี ถูกต้องและมีประโยชน์
5. บางครั้งผู้เชี่ยวชาญอาจจะไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง หากไม่เห็นความสำคัญของการวิจัยหรือด้วยเหตุผลใดก็ตาม โดยเฉพาะในกรณีที่ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัย ไม่มีโอกาสทราบก็จะทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

3.11 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่พบ ในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ขนิษฐา วิทยานุมาส (2530) ได้ให้ข้อเสนอแนะการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ดังนี้

1. คำถามในแบบสอบถาม แบบสอบถามรอบแรกควรเป็นคำถามแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบระบุสิ่งที่ตนเห็นสำคัญที่สุดไม่เกิน 3 อย่าง เพื่อนำคำตอบมาประมวลเข้าด้วยกันจัดลำดับคำตอบผู้ประมวลไม่ควรละทิ้งคำตอบที่มีความสำคัญน้อยไว้ด้วย

2. การเลือกผู้ตอบ ผู้ตอบคำถามในเทคนิคเดลฟาย คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังศึกษา โดยตรง และเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว โดยมีจำนวนผู้ตอบไม่มากนัก กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เลือกมิใช่สุ่ม

3. การประมวลผลในแต่ละรอบ เทคนิคเดลฟายจะได้ประโยชน์หรือไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ทำงาน ซึ่งจะต้องมีความรู้เรื่องที่ทำ มีความสามารถในการอ่าน เข้าใจเรื่อง ย่อความ สรุปประเด็นได้อย่างรวดเร็ว งานของกลุ่มนี้เริ่มตั้งแต่การสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามและส่งไปให้ตอบ นำคำตอบรอบแรกมาประมวล จัดเรียงลำดับและส่งไปในรอบที่ 2 เรื่อยๆ จนสุดท้าย การได้คำตอบสุดท้ายจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประมวลว่าจะดำเนินงานอย่างไร เพราะถ้าผู้ประมวลเข้าใจผิด คำตอบก็จะผิดไปด้วย หรือผู้ประมวลไม่รอบคอบ สารที่สำคัญก็อาจถูกมองข้ามไป

4. จุมพล พูลภัทรชีวิน(อ้างถึงใน เรืองยศ วัชรเกตุ, 2546) ได้นำเทคนิคเดลฟาย มาใช้ร่วมกับวิธีการของ Ethnographic Future Research (EFR) เรียกว่า Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) ซึ่ง EFR นั้นจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่ต้องการศึกษา ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นจึงต้องใช้ผู้ตอบเป็นจำนวนมากเพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นครอบคลุมสิ่งที่ต้องการและจะ ไม่มีการกำหนดกรอบของคำถามเพียงแต่กำหนดหัวข้อให้ผู้ตอบตอบได้อย่างอิสระต่อจากนั้นจึงนำความคิดเห็นที่ได้นี้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ด้วยวิธีการของเทคนิคเดลฟายและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามเทคนิคเดลฟายต่อไป

5. การประยุกต์เทคนิคเดลฟายเข้ากับการวิจัยแบบสหสาขาวิทยาการ (Interdisciplinary Research) เพื่อจะได้อาศัยความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ สาขาวิชามาร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะเป็นการมองปัญหาได้อย่างกว้างขวาง หลากแง่มุม

6. ในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 หากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่ม และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้เชี่ยวชาญเปลี่ยนความคิดเห็นของตนไปเข้ากับกลุ่มเพราะไม่ต้องการแสดงเหตุผลนั้น บางครั้งผู้วิจัยอาจจะตั้งชี้แจง และเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญตระหนักถึงความสำคัญของความคิดเห็นของตนว่าแม้จะไม่สอดคล้องกับกลุ่ม แต่หากมีเหตุผลหรือแนวโน้มในความคิดเห็นนั้น ก็ควรยืนยันความคิดเห็นเดิม และแสดงเหตุผลประกอบ

7. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญสำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มด้วย และในกรณีที่เป็นการความคิดเห็นที่ดี ถูกต้อง มีประโยชน์ก็ควรเสนอความคิดเห็นนั้น พร้อมทั้งเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญให้ไว้ โดยอาจจะหาทฤษฎีมาสนับสนุนอีกฝ่ายหนึ่ง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2526) ศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความต้องการที่สัมพันธ์กับสวนสาธารณะ พบว่า (1) ผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะแต่ละคนจึงต้องการขอบเขตของพื้นที่เฉพาะตัวแตกต่างกัน นอกเหนือจากพื้นที่ใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละประเภท โดยผู้ออกแบบควรจัดระยะให้มีความเหมาะสม เช่น ที่นั่ง เก้าอี้ เครื่องเล่น เพื่อให้เกิดการผ่อนคลายความรู้สึกเป็นส่วนตัว (2) มีกลุ่มคนที่ใช้บริเวณใดบริเวณหนึ่งในสวนสาธารณะเป็นประจำ จนทำให้ผู้อื่นรู้สึกวุ่นวายเป็นของคนกลุ่มนั้นสำหรับทำกิจกรรมนั้นๆ (3) ผู้ใช้สวนสาธารณะมีความต้องการในเรื่องบรรยากาศภายในสวน ซึ่งควรจะเหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น เล่นกีฬา ต้องการความโล่ง โปร่ง การนั่งพักผ่อน ต้องการความเป็นส่วนตัว ไม่มีลมพัดแรงจนเกินไป แดดจ้า ปราศจากฝุ่นควัน กลิ่นเหม็น และภาพที่ไม่น่าดู เช่น กองขยะ ความสกปรก (4) ผู้ใช้สวนสาธารณะต้องการความปลอดภัยด้านร่างกาย และความปลอดภัยจากอาชญากรรม

พงษ์ไพบูลย์ สีลาวราเวทย์ (2528) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ ศึกษากรณีผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มประชาชนที่มาใช้สวนสาธารณะ 2 ครั้งต่อเดือนและสูงกว่ามีความเห็นโดยทั่วไปต่อสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครในเชิงบวกมากกว่ากลุ่มประชากรที่มาใช้สวนสาธารณะ 1 ครั้งต่อเดือน โดยที่ความแตกต่างในด้านจำนวนครั้งต่อเดือนที่มาใช้สวนสาธารณะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องความคิดเห็นโดยทั่วไปต่อสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศิริพรรณ ทวีสุข (2536) ได้ศึกษาถึงความต้องการพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในสภาพแวดล้อมแบบเมืองที่มีการพัฒนาและเจริญเติบโตทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ทำให้ลักษณะของ build-up area คุกคามพื้นที่ว่างในเมืองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดสภาพแออัดของเมืองและปัญหาในด้านของสิ่งแวดล้อมตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพักผ่อนหย่อนใจจึงเป็นสิ่งที่คนกรุงเทพมหานครต้องการมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยปัจจุบัน พื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจมีอัตราส่วนเฉลี่ย 1.09 ตารางเมตร : คน สัดส่วนพื้นที่ดังกล่าวต่อจำนวนประชากรเมื่อเปรียบเทียบกับเมืองระดับมหานครในประเทศอื่นๆแล้วยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งผัง Litchfield (อ้างถึงใน ศิริพรรณ, 2536) กำหนดไว้ 10 ไร่ : 1,000 คน (16 ตารางเมตร : คน) นับว่ากรุงเทพมหานครยังมีความขาดแคลนพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ อันเป็นปัญหาส่วนหนึ่งของการพัฒนาเมืองที่มีอาจมองข้ามได้

จิรวลัย ต่อศรี (2534) ได้ศึกษาการประเมินความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสื่อความหมายของผู้มาพักผ่อนในสวนหลวง ร.๘ พบว่า ผู้มาพักผ่อนที่เคยมาและไม่เคยมาสวนหลวง ร.๘ มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อความหมายแตกต่างกันไป กล่าวคือ ความต้องการชนิดของสื่อที่ผู้ที่เคยมาและไม่เคยมาต้องการสื่อทุกประเภทไม่แตกต่างกัน

สุวัฒนา ธาณานิติ (2543) ได้ศึกษาถึงความไม่เพียงพอของสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่า สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครทั้งขนาดเล็กและใหญ่ เมื่อพิจารณารวมๆกันแล้ว มีอยู่ทั้งสิ้นถึงปัจจุบัน 1,259.32 ไร่ จากการวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของกรุงเทพมหานครและสวนสาธารณะ อยู่ในขั้นที่ต่ำกว่ามาตรฐานอย่างมาก การขาดแคลนอยู่ในขั้นรุนแรง สวนสาธารณะที่มีอยู่ในปัจจุบันมีขีดความสามารถบริการแก่ประชาชนได้เพียง 2.2% ของประชากรทั่วกรุงเทพ ส่วนประชากรอีก 97.8% ขาดแคลนสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

จิตตินันท์ เรื่องวิรุยุทธ์ (2536) ศึกษาแนวทางการจัดหาสวนสาธารณะในพื้นที่เขตชั้นในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่เขตชั้นในเขตกรุงเทพมหานคร มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนสวนสาธารณะอยู่มาก ประชาชนมีความต้องการให้มีการจัดสร้างหรือพัฒนาสวนสาธารณะเพิ่มมากขึ้น ขนาดของสวนสาธารณะที่สามารถจัดหาและพัฒนาได้เหมาะสม คือ สวนสาธารณะระดับที่เด็กเล่นสวนสาธารณะระดับละแวกบ้าน และสวนสาธารณะระดับชุมชน ขนาดของสวนดังกล่าวสามารถจัดสร้างให้กระจายอยู่ ทั่วไป โดยมี ความสอดคล้องกับพื้นที่ว่างที่มี อยู่จริงในสภาพปัจจุบัน และไม่เกิดปัญหาตามมาทีหลัง เช่น การเวนคืนที่ดินเป็นต้น แนวทางอื่นที่สามารถพิจารณา ได้แก่ การขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนช่วยพัฒนาพื้นที่ว่างที่มีอยู่ตกค้างเป็นสวนสาธารณะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนโดยทั่วไป ตลอดจนสมาชิกของหน่วยงานแต่ละแห่งนั้น

วัชร น้อยพิทักษ์ (2536) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกการให้บริการ และรูปแบบการใช้ประโยชน์ : ศึกษากรณีผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้มาพักผ่อนส่วนใหญ่มีความเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการมีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพเหมาะสมแล้ว ได้แก่ สนามหญ้า ถนน ทางเท้า สวนหย่อม ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการที่ไม่เพียงพอและคุณภาพไม่เหมาะสม ได้แก่ เอกสาร แผ่นพับ โทรศัพท์ เป็นต้น สำหรับรูปแบบการมาใช้ประโยชน์พบว่า การนั่งพักผ่อน การเดินเล่น การชมทิวทัศน์ การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย เป็นรูปแบบการมาใช้ประโยชน์ที่ผู้เข้ามาพักผ่อนกระทำและร่วมกิจกรรมมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ นอกจากนี้ ผู้ที่มาพักผ่อนลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะทางสังคมที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นด้านปริมาณและคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการ และรูปแบบการใช้ประโยชน์แตกต่างกัน

สาลินี ภวายน (2540) ได้ศึกษาขีดความสามารถทางสังคมของสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีสวนลุมพินี โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียวพบว่า ระดับการศึกษา รายได้ ประกอบกิจกรรมภายในสวนลุมพินีที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนลุมพินีแตกต่างกัน

จิราวัฒน์ จันทสิทธิ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการการจักระบบบริการด้านออกกำลังกายและกิจกรรมนันทนาการของประชาชนในเขตเทศบาลภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ เทศบาลเมืองพิจิตร เทศบาลเมืองนครสวรรค์โลก และเทศบาลเมืองหล่มสัก จำนวน 460 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 ตอน ได้ข้อมูลสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการจักระบบบริการด้านการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริการวิชาการที่เกี่ยวกับการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการ และด้านช่วงเวลาของการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการจักระบบบริการด้านการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการของประชาชนในเขตเทศบาลภาคเหนือโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ และประชากรแต่ละชั้นของเทศบาลในภาคเหนือ มีความต้องการการจักระบบบริการด้านการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการในแต่ละด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชากรเพศชายและหญิงมีความต้องการการจักระบบบริการด้านการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการ ไม่แตกต่างกัน แต่ในแต่ละช่วงอายุกลับมีความต้องการการจักระบบบริการด้านการออกกำลังกาย และกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Clawson (1959) ซึ่งศึกษาถึงการประเมินมูลค่านันทนาการ โดยศึกษาจากความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการใช้บริการกับระยะทางหรือค่าใช้จ่ายในการเดินทาง พบว่า ประชาชนจะเดินทางไปใช้บริการพื้นที่นันทนาการที่ใช้เวลาเดินทางน้อยและเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อย มากกว่าเดินทางไปยังพื้นที่นันทนาการที่ต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก

Flach (1972) ได้ทำวิจัยเรื่อง "การสมัครใจเข้าร่วมนันทนาการของทหารผ่านศึกเวียดนาม ในโรงพยาบาลในเมืองวาโกและมลรัฐเท็กซัส" เพื่อการศึกษาความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของทหารผ่านศึกในเวียดนาม โดยส่งแบบสอบถามไปยังทหารผ่านศึกเวียดนาม อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 103 คน ผลวิจัยพบว่า ทหารมีความพอใจที่จะเลือกเล่นบิลเลียดร้อยละ 32 ฟิง

เพลงยอดนิยมร้อยละจากเทปบันทึกเสียงร้อยละ 22 ฟังรายการวิทยุร้อยละ 21 ท่องเที่ยวทางน้ำร้อยละ 19 เล่นวอลเลย์บอลร้อยละ 17 ว่ายน้ำร้อยละ 17 ยิงปืนยาวร้อยละ 16 ดูโทรทัศน์ร้อยละ 16 ซี่ม้าร้อยละ 15 ยิงปืนร้อยละ 15 ฟังเพลงลูกทุ่งตะวันตกจากเทปบันทึกเสียงร้อยละ 14 ทำวนเกี่ยวกับเครื่องหนังร้อยละ 12 ร่วมสังสรรค์ร้อยละ 12 เดินร่ำร้อยละ 12 เล่นเบสบอลร้อยละ 11 เล่นซอร์ฟบอลร้อยละ 11 เล่นโดมิโน ร้อยละ 11 และทำการศึกษาระดับครอบครัวพบว่า มีความสัมพันธ์กับการเลือกด้วย"

Nord (1998) ได้ทำการศึกษาถึงผลของการจัดการนันทนาการประเภทชมธรรมชาติ จากกลุ่มตัวอย่าง 600 คนที่รัฐเพนซิลวาเนีย ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทางอารมณ์ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการมีการตอบสนองต่อปฏิกิริยาทางด้านลบน้อยลง

Stewart (1999) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมนันทนาการกลางแจ้ง โดยใช้แบบสอบถามกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 84 ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการผ่อนคลายทางอารมณ์ที่ตั้งเครียด